

Universul literar

Anul XLIV Nr. 35

26 August 1928

5 Lei

CAROL DAVILA

C t i t o r i i

DOCTORUL CAROL DAVILA

Știința medicală se mândrește, astăzi, cu marile contribuțiuni aduse pe altarul ei, de către numeroși și străluciți medici români și totuși, abia se implinesc câteva decenii de existență a medicinei românești întemeiată, pe dea întregul, de nemuritorul doctor Carol Davila.

Înainte de acestuia, nu am avut decât doi medici români, cari însă, studiaseră dela început, în străinătate. Medicii din principatele românești, venetici, ovari, greci, armeni, bulgari, în majoritate inculti, insolenți și răi, disprețuiau pe Români; veniți pentru pricopsală nu găseau potrivit să se ocupe de ostași. Și atunci, prințul Barbu D. Știrbei, domnul Munteniei, s'a hotărât să-și formeze, pentru nevoile oștirii, un personal de medici-ajutori, de gearafi sau meșteri chirurgi, cari ar putea să servească, în caz de isbândă a planului său și în serviciul sanitar civil. Li trebuia însă, un om, pe care nu-l putea găsi în grămada de interesați cari alcătuiau atunci, pe medicii din Țară.

I s'a recomandat un tânăr medic francez, Carol Davila, care avea la sosirea lui în București la 13 Martie 1853, numai 25 de ani, dar care dăduse dovezi strălucite de capacitate și energie.

Născut în Italia, și-a făcut primele studii în Germania iar liceul în Franța, unde a avut tutore pe ilustrul prof. dr. Guèpin, un savant foarte iubit pentru marea sa bunătate sufletească și celebru prin operele sale filantropice. Sub minunata influență a acestui om desăvârșit, Davila s'a înscris la școala de medicină și farmacie din Angers, unde a fost un student eminent și de unde după ce a obținut titlurile de intern de spital, profesor de anatomie, preparator de chimie și laureat al școalei și al spitalului, s'a dus la Paris; la facultatea de medicină de acolo, a fost unul din cei mai dragi elevi ai celebrului prof. Trousseau.

Pasionat pentru studiul chimiei și fin înțelegător al fiziologiei și al teraputicii, ajunsese un medic excelent, dar vederile lui erau mult mai largi; astfel, în teza sa de doctor în medicină (la 1852), a fost preocupat nu de o chestiune limitată, ci de vasta chestiune a profilaxiei sifilului.

În 1848—1849, a bătuit, în Franța, o epidemie cumplită de holeră. Tânărul Davila s'a devotat cu totul îngrijirii bolnavilor și în același timp, a formulat faimoasa combinație a tincturii articholerina sau picături ale lui Davila pentru ușurarea durerilor groaznice ale nenorociților holericilor. Tot atunci, observând că bolnavii pier din cauza răcirii corpului, a creat un aparat de încălzit, ce a rămas și azi întrebuintat în numeroase cazuri. Locuitorii din comuna Chéré, recunoscători pentru marile servicii aduse de Davila, i-au oferit cărți frumos legate cu dedicațiunea: „La Commune de Chéré à Mr. C. Davila, en 1849”. (Două din

ele, le-a dat elevului său, prof. Severeanu, în dar, la 1864, în semn de admirație pentru măiestria cu care acesta a operat o hernie strangulată).

În Țară, i se dăde titlul de ober-staș doctor (maior) și funcția de medic-șef al oștirii. Spitalul militar era un fel de infern, înșesat de tifoid, înghesuit în câteva încăperi mizerabile ale monastirii Mihai-Vodă.

Davila făcu imediat un memoriu pentru a cere crearea „serviciului sanitar al oștirii”. Cu inteligența sa pătrunzătoare a văzut că pentru a isbui ceva la noi, trebuie să ceară câte puțin spre a nu fi refuzat și s'a pus pe lucru cu un avânt extraordinar. A strâns câțiva tineri români, pe cari i-a instruit cu dragoste și răbdare și i-a făcut feldeceri, cu gradul de subofiteri; aceștia au alcătuit primele lui ajutoare sanitare.

Pentru a fi cât mai aproape de bolnavii lui iubiți, locuia în str. Isvor, o casă sărăcăcioasă și insalubră, care a fost inundată de revărsarea Dâmboviței.

Abia își începuse opera, când fu destituit din serviciu de ruși, cari ocupaseră țara și desarmaseră oștirea. Din cauza locuinței proaste, se îmbolnăvi grav de reumatism poliarticular acut; abia scăpă cu o înfeptare completă a cotului drept și o leziune ascunsă a aortii.

După îșgonirea rușilor, veniră armatele austriace, cari au reintegrat pe Davila în funcția sa. Se pune iar la muncă: înjghebează o farmacie militară sub conducerea distinsului spîșer Fr. Pruzinsky, iar la 4 Decembrie 1853, întemeiază școala de mică chirurgie sau de feldeceri, cu 35 de elevi români, având cel puțin 4 clase primare și vârsta de 14—16 ani. Însurează pe acești tineri în oștire.

Peste câteva luni numai, în Martie 1856, transformă școala în școală de chirurgie și mai aduce 25 de elevi noi, internați, pe seama județelor, pentru a face din ei ajutoare sanitare în provincie. Pentru a le putea da o instrucție mai aleasă, face, pe socoteala sa, un muzeu de anatomie, cu piese aduse din străinătate și completate cu piese lucrate aici, precum și o bibliotecă.

Veneticii zâmbiau cu dispreț: „Românii sunt incapabili să devie medici; adu domnule, medici dela Cracovia, nu-ți bate capul cu prostii!” Davila, care-și continua opera cu ardoare, zâmbia cu dragoste de părinte elevilor săi, pe cari îi numia în româneasca lui nouă: „copilele mele”; iar ai noștrii, neîncrezători, porecliseră pe tinerii studenți „doctorașii lui Davila” și dădeau din umeri.

Pentru a fi mai sigur de succes, Davila organizează școala de chirurgie, militărește; apoi, întemeiază un învățământ farmaceutic cu 12 elevi sub conducerea lui Pruzinsky. Conduce personal serviciul boalelor interne și externe la spitalul militar, este director al școalei de chirurgie, profesor de clinică chi-

rurgicală, bandaje și aparate pentru fracturi, face lucrările practice de anatomie, se duce cu elevii, în tabăra austriacă, să facă exerciții de ambulanță și practică de bandaje, împreună cu campania sanitară austriacă, pleacă în excursiuni botanice.

Cere în 1856, înființarea unei grădini botanice pentru a înlesni studiul plantelor medicinale și a furniza plante medicale indigene farmaciilor; în 1857, ne având încă ajutorul statului, începe planurile grădinii pe cheltuiala sa, proprie.

Generalul Odobescu, caimacam, filorus, dușmănia opera lui Davila și erigată s'o nimicească, dar Davila cere concursul consulului general al Franței, marele filoromân L. Béclard. Odobescu murind, Davila fu iar sprijinit de inimogii dr. N. Crețulescu, C. Cantacuzino și C. Gr. Ghica.

Școala de chirurgie se transformă în școala națională de medicină și farmacie, după modelul școalelor din Franța. Napoleon III, încunștințat de Béclard, aprobă opera lui Davila și în Noembrie 1857, prin decret imperial recunoaște școala românească și o asimilează școalelor secundare de medicină și farmacie din Franța; elevii români puteau intra și trece doctoratul în facultățile de medicină franceze. Puțin mai târziu, Victor Emanuel (August 1858) acordă aceleași drepturi elevilor români, în facultățile italiene.

În 1858, orânduiește un curs teoretic de medicină veterinară, sub conducerea unui meșter veterinar al timpului, Lucaci, iar în 1862, realizează școala veterinară cu 20 de elevi.

Trebuia interesată în opera lui Davila și opinia publică, ce era cu totul străină de însemnătatea științelor; din 1856 în 1859, Davila începe la Sfântul Sava, conferințe publice duminicale, de chimie. Cum amintește elevul său prof. Grecescu, „Davila vorbea cu o dicțiune magistrală și măiastră; expunerea sa limpede și cu șir, pe care știa s'o impodobiască cu cuvinte de spirit, era largă în vederile sale, măsurată, coerentă, neobositoare și lesne de înțeles de fiecare”. Acestea erau primele conferințe științifice în țara noastră și a stârnit un adevărat entuziasm în publicul, care cunoștea și ca un practician strălucit.

Într'adevăr, Davila făcuse să strălucască mai puțin celebritatea lui Mayer, care trecea, până atunci, drept cel mai mare medic din București; Davila era mereu, în pas, cu progresele medicinei; la 1856, a încercat transfuzia de sânge și era incomparabil în arta de a trata fracturile și a prescrie medicamentele.

A renunțat însă, repede, la gloria de practician și s'a consacrat numai operii sale oficiale; dar nu a renunțat să trateze pe săraci, pe cari nu-i refuza niciodată și cărora le da medicamentele din trusa sa sau le prepara personal de-

rile. Față de confrăși a avut întodeauna o atitudine ireproșabilă. În 1860, dr. Fialla fusese acuzat că a prescris unui om dela curtea Cantacuzinilor, o otravă, căci bolnavul a murit imediat ce a băut jumătate din medicament. Davila veni, întrebă pe Fialla ce a prescris și adresându-se apoi, celor cari voiau să-l linșeze pe tânărul medic, zise: „aveam și eu nevoie de acest medicament” și bău restul din sticlă, pentru a demonstra că nu era vorba de vre-o otravă. Și totuși nu era de loc exclus ca acest gest să-l coste viața.

După Unire, Davila aduse spitalul militar la Cuiubul cu barză, unde este acum Comenduirea și-l numi spitalul militar central.

Efor al spitalelor civile, cu Banul C. Năsturel-Herescu și poetul Grigore Alexandrescu, întemeiă „concursul pentru medici spre a alege pe cei mai deștoinici”.

Această dispoziție avea un scop ascuns: Davila știa că elevii săi vor fi mai buni medici, decât străinii opoșiți pretutindeni, și ținția din vreme să le asigure succesul.

A înființat în 1860 „consultațiile cu medicamente gratuite la spitale, pentru bolnavii sărmani, cari nu găsesc loc de primire”.

Constituindu-se Serviciul sanitar, Davila fu numit **inspector general** (1860).

Încep roadele școlii lui Davila: 12 elevi sunt numiți interni, prin concurs, pe 2 ani, cu rotație în diverse servicii, după șase luni.

Pleacă în străinătate cu 6 elevi: duce 4 la Paris (C. Chercea, C. Confescu, Mih. Popescu, Nichita Andrișeanu) și 2 la Torino (I. Vercescu, Sergie Ianota), toți cu burse ale statului și aduce în țară, pe anatomistul **Alphonse Lebiez** pentru lucrările anatomice și muzeul școlii.

La ființă grădina botanică, și numește 12 medici și 5 farmaciști ca să alcătuiască **farmacopeia română**.

Davila aleargă prin țară pentru a repara și întemeia spitale, formează sub-chirurgi și medici de arondismente. Înființează ambulante și spișerii ambulante pentru sate.

În 1862, trimite alți 5 elevi în străinătate: Zah. Petrescu, N. Măldărescu, G. Stavrescu, Th. Alexandrescu și d. C. Sereanu.

Se interesează de copiii găsiți; cere ca serviciul sanitar să se ocupe de ei și obține ca fondul lăsat de mitropolitul Filaret II, în 1794, să fie întrebuințat de el.

Davila se însurase cu fiica unui medic francez **Marsil**, dar soția sa muri după puțin timp. Atunci, luând dela doicile de prin mahalale, copiii orfani de 5-6 ani, i-a strâns în casa soacrului său, unde a organizat educația lor sub privighetea sa.

În 1861, s'a însurat cu **Ana Racoviță** nepoată a marilor Golești.

Profesorul Grecescu, care era flăcău nuntaș, povestește că nunta s'a făcut după datinile românești. Davila care iubia și recitea cu plăcere versurile românești, în excursii mai ales, cânta la nuntă, cu voce bună, versuri populare.

Ana Davila, l'a ajutat mult în noua operă. Ea i-a pus la dispoziție casa și via ce avea pe dealul Cotroceni, pentru a instala acolo, fetițele or-

fane. **Doamna Elena**, soția lui Cuza Vodă, venind să vadă pe orfane a fost entuziasmată și a dat un sprijin foarte larg operii soților Davila, insistând să se construiască **Azilul Elena Doamna** (1862), model de instituție de învățământ și educație.

În pavilioanele rămase după mutarea orfanelor, s'au adus băieții orfani, „băiețele mele”, cum îi numia tatăl lor adoptiv. Cășind întâmplător un francez surdo-mut, Davila a înființat o secție de copii surdo-muși sub conducerea lui, la Pantelimon, unde făcu și un **orfelinat Sf. Pantelimon**, în scop de a crește, învăța carte și meserii, pe copiii orfani și de familii lipsite de mijloace (1867).

Din economiile farmaciei militare a înființat un **laborator de chimie al armatei** (1862) sub direcțiunea vestitului chimist **Alfred Bernat-Landwai**; laboratorul mărindu-se a trecut la spitalul Colțea (1867) și în fine a devenit **Institutul chimic universitar** (1881).

În 1864, străinii și instrăinații încep să ceară transformarea Școlii de medicină, în Facultate, pentru a putea să pună mâna pe posturile de profesor, înaintea întoarcerii în țară, a „doctorașilor”, cari i-ar bate la concurs. Davila însă, ținea să înlăture elementele străine de la Școala lui Națională și a-mâna cu mult tact, decretarea acestei transformări.

Străinii găsesc o coadă de topor în chiar marea **Cogălniceanu**, care desțitue pe Davila și îl înlocuiește cu un ovrei venit din Cracovia, atât în postul său din administrația serviciului sanitar, cât și în acele efor al spitalelor

Davila însă, nu mai poate fi învins, e în apogeul vieții sale. Nenorocitul gest al marelui **Cogălniceanu** pune o vastă umbră pe marile-i merite și-atâta tot. Un alt bărbat de Stat, **Ion Brătianu** repară în anul următor greșeala comisă.

În acelaș an, al reintegrării sale, cade bolnav, iarna, de tifos exantematic contractat pe când supraveghea măsurile sanitare luate cu prilejul unei grave epidemii dela penitenciarul Telega, iar vara se îmbolnăvește grav de holeră, la Brăila, unde alergase pentru a stinge epidemia ce băntuia acolo.

În 1866, corpurile legiuitoare conferă, în unanimitate, **marea naturalizare**, acestui admirabil român, încă, din primul moment al venirii lui în țară.

Opera lui Davila era uriașă.

În 1868 erau numiți medici primari de spitale, prin concurs, primii elevi ai lui Davila, doctori dela Paris: **Măldărescu, Obedenaru, Sutz**.

Exasperați, dușmanii lui Davila, având în fruntea lor pe **Polizu și Capșa**, izbutesc să pună mâna pe locurile de profesor la Facultatea de Medicină: Școala lui Davila a fost decretată Facultate la 12 Noembrie 1869.

În 1870, Davila, care era membru al Societății internaționale **Crucea Roșie**, ceru guvernului nostru să trimită câte o ambulanță în Franța și în Germania. Francezul propune o mână de ajutor pentru răniții dușmanilor țării sale! Ce admirabilă înțelegere a carității! Refuzat a plecat singur, s'a înrolat în armata franceză, a fost făcut prizonier și arestat; a fugit însă, a trecut rândurile dușmane înapoi, la Verdun. După patru luni de mizerii, se îmbolnăvi de **dezenterie**

Intors în țară cu inima sfâșiată de învingerea patriei sale, a căreia nepregătire i-a fost evidentă în tot timpul, începu o vie campanie de pregătire sanitară pentru noua sa Patrie, căreia vrea să-i evite vre-o nenorocire. Insistă să fie ales **Dem. Ghica** la **Crucea Roșie** română și înzestrează serviciul sanitar al armatei cu cele necesare pentru o eventuală campanie.

Și isbuti, căci în timpul războiului pentru Neatârnare, celebrul chirurg rus, **Pirogoff** admira organizarea noastră sanitară, care a uimit și pe împăratul Rusiei.

În timpul războiului, activitatea lui Davila o arată câteva cuvinte din telegrama trimisă de **Domnitorul Carol**, soțiet sale, **Elisabeta Doamna**, pentru a-i vesti căderea Plevnii:

„Davila este pretutindeni oriunde am trebuință de el”.

Unul din studenții în medicină-voluntari **dr. Sabin**, povestește în amintirile sale din Resbel, insuflețirea cu care Davila a condus serviciul sanitar și incomparabila lui dragoste pentru soldatul român și mai ales pentru elevii lui, cărora le spusese la plecare: „ochiul meu vă va urmări în tot locul”.

Uitându-se cu totul pe sine, deși munca istovitoare ce închinase binelui țării românești îi slăbise mult forțele, a contractat în timpul războiului, un antrax al cefii, ce a mai adăugat la slăbirea organismului său.

După războiu, se manifestă grozava urmare a reumatismului său din tinerețe: **anevrismul aortei**, care crescând comprimă traheea. Iși observa cu stoicism boala și spunea Regelui **Carol** care-i devenise un călduros prieten și care căuta să-l îmbărbăteze: „Nu știu încă, cine va învinge: aorta sau traheea; dacă învinge traheea, voi muri prin ruperea anevrismului, iar dacă învinge aorta, voi muri asfixiat”. Iar prietenilor săi, numeroșii doctori în medicină pe cari îi formase și cari nu puteau să scape pe marele lor îndrumător, le spunea cu bunătațe: „Mo, băiețele mele, sunt o oia crăpată”.

În Iunie 1884, anunță pe Regele **Carol**, care venise să-l viziteze într-o chiliuță ce ocupa în vechea mănăstire a **Sinaei**: „j'en ai pour deux mois”. Copiilor săi, marea noastră filantroapă **Doamna Elena General Perticari** și strălucitul nostru scriitor **Alexandru Davila**, nu le spunea nimic. Însă, la 25 August chemă lângă el, pe autorul minunatului **Vlaicu-Vodă** și-i spuse: „A învins aorta; am mințit cu 5 zile pe regele **Carol**”. Deastă dată nu mai greșea, căci în după amiaza aceleiași zile, deși nimic grav nu apărea celor din jurul său, doctorul **Carol Davila** muri asfixiat.

Nu știu dacă acest nemuritor binefăcător al Neamului românesc era sau nu credincios dar nu-mi pot închipui un mai călduros enul al sfântului **Vincent de Paul**; pana măiastră care va povesti cândva romanul lui **Carol Davila**, va înscrie în literatura noastră cea mai frumoasă și mai înălțătoare viață, închinată pentru binele aproapelui.

DR. V. TRIFU

p o e z i e

ȘTEFANIA ZOTTOVICEANU

CÂNTEC

Sufletul meu, gară pierdută'n pustiu
 Doruri ca trenuri mecanice trec,
 Sufletul meu, floare de piatră pe'nalt cenușiu,
 Doruri, ca stoluri de păsări, în zbor se întrec.
 Sufletul meu, cuib pustiit în mijloc de câmp plumburiu,
 Zilele trec, zilele trec,
 Valuri grăbite pe prund cenușiu ;
 Totu-i pierdut, totu-i pustiu,
 Sufletul meu, sufletul meu,
 Gară 'mpietrită sub cer plumburiu
 Gară pierdută 'n pustiu.

DRAGOȘ VRANCEANU

CLOPOTE

Sate cu turle multe de lemn, doborâte'n câmp, răsună.
 Câmpul s'apleacă pe-o parte—e sufletul meu parcă. Cum tremură
 [măduva lemnelor !
 Clopotele țin în brațe grămezi prăbușite de turle,
 Și lemnele se frâng destrămând grămezile încurcate în mine.

Clopotele ! Sufletul meu, turle de lemn doborâte peste pământ !
 Sună clopotele și iarăș sună clopotele : vechiu, vechiu și necunoscut.
 Merg în șir oameni cu frunțile cenușii și părul cenușiu
 Și dau ocol greoiu sufletului închinându-se — și clopotele sună.

Aud cum trece înăuntru un drum de jos, în jos, în jos...
 O ! clopotele noastre de sub văgăuni care sună pe drum singure !
 Turle de lemn, turle de piatră s'au înclinat și tencuiala vueste
 [surd —
 Aș vrea să pun capul în țărână să spun : vechiu, vechiu și neliniștit.

Ce sgomote îmbrățișate lovesc marginile sufletului acum !
 De jos se ridică printre ițe dese, mai dese, întinse de mult.
 Doamne, aud cum clopotele sună într'o țară adâncă, ca dintr'o
 [apă mare,
 Și mă închin de câteori răzbesc în sus printre sutele negre
 [de turle,

N. FURCA

.POEMA CU LUNĂ

Val și vânt isbesc talgere de argint ce sună...
 Din poală-i scapă mării trei sferturi palide de lună
 Și talgerile tânguiesc și gem și nu'ncetează,
 pe când la'nalte fărături de azur luna ancorează.

Triplu salt în noapte peste coarda sângerată'n zare
 Și totul e un poem funebru cântat pentru soare.
 Lângă digul care ținde către stele alb pumnal,
 își strânge'n mâini privirea plânsă un om pe mal.

Revăd plaja în dimineața cu femei frumoase ;
 în soare, nisipul frige pân'la oase,
 și rețin imaginea ta pentru totdeauna,
 trei sferturi goală și anemică precum luna.

O ! lună, galben ca ceara cap de poet
 în juru-ți trist peisaj și mai banal ca un tapet
 Și nici-un sunet sub albastru cort enorm.
 Acum fărături tac, valurile adorm.

PETRE DINU

SECETA

Praful răscolit de vânt în zile arzătoare,
 Ridicat din drumuri albe, apă plutitoare,
 Se așează leneș peste lanuri ruginite,
 Sub ploaia de lumină, de raze aurite.

Când turmele pe scară se îndreaptă către sat
 Și când talanga sună cu vaier infundat,
 În urejele de raze, în lung apus de soare
 S'aude un fîpăt trist, de prigori rugătoare.

Tăcuți ca niște umbre, fantome mișcătoare,
 Se văd trecând prin ceața de prafuri căzătoare
 Unilii robi ai brazdei răscoapte fără ploaie,
 Căci roua nu ajunge țărâna s'o înmoaie.

Cu fețele bronzate de-ale arșiții valuri,
 Cu strae putrezite scrobite de sudoare,
 Cu frunțile'ncrețite, s'opresc pe la ristavuri
 Ploși își frâng genușii și-așteaptă îndurare.

PASTORALA

F. ADERCA

D. Ionel Lăcustă — Termidor a făcut anticameră, cu intreruperi mici și indis-pensabile, întâi două, apoi opt zile. Directorul Teatrului Național anunțase de câteva ori că e plecat la Cluj, apoi la Viena și însfârșit la New-York (Statele-Unite). D. Ionel Lăcustă-Termidor n'a crezut nimic. Șeful de cabinet, un tânăr cu figură de fecioară brună și cu buze vinete de Sulamită, i-a oferit gratuit loja de galerie. D. Ionel Lăcustă-Termidor, obsedat de ideea lui, a refuzat cu un rânjit de cochetă recunoscută. Și n'a plecat Vineri pe la amiază când anticamera era plină de actori și actrițe, directorul de scenă, domnul Joe, mic și apoplectic, esind din biuroul directorului, l'a luat deoparte și l'a întrebat încruntat părintește:

— Vrei poate un „ajutor“ din partea Teatrului?

— Nu. Am venit să dau eu ajutor Teatrului, a rânjit superior și otrăvit d. Termidor.

Sâmbătă pe la patru după amiază, după ce plecase și șeful de cabinet, a eșit și directorul din birou, cu pălăria în cap, pardisiul pe un braț și în colțul gurei o țigară care-i irita ochiul și-i schimonosea fizionomia.

— Ce e, domnule, tot n'ai plecat? Nu ț-am spus că sunt în America?

— Domnule director...

— Care domnule director... Te ții de fleacuri. Ai compromis literatura cu părțile dumitale Mi-e și rușine să mai spun că sunt scriitor... ca d-ta.

— Am venit cu o piesă...

Și în timp ce d. Ionel Lăcustă-Termidor căuta adânc în buzunarul hainei, o leamă clătină ca un vânt bolnav culmile sufletesti ale d-lui director. Cine, e, în definitiv, acest vagabond?... Nu stă scris în Catechismul Înțelepților că lumea se sprijină pe trei calici, lumați de harul lui Dumnezeu? Și nu e Lăcustă destul de calic? Toți juriscunștii, medicii, profesorii universitari și șefii de cure care și-au jucat piesele în cursul acestei stagiuni s'au vândut, sufleteste, mai mizeri decât mizeria văzută a acestei hainanale. Unde este Prințul care să comande cu braț întins oștilor de umbre ale poeziei dramatice, astfel ca bătaia de pe scenă să nu fie o jalnică înfrângere și o pieire în zmărcurile banalității... Și dacă în acest trup jigărit se ascunde un suflet creator de comandant?

Dar în locul manuscrisului, d. Ionel

Lăcustă-Termidor scoase o veche tabachere de nichel și politicos offeri:

— Faceți o țigare?

— Manuscrisul, unde e manuscrisul? Nu, mulțumesc, nu fumez.

— Care manuscris?

— Piesa cu care spui că ai venit.

— Piesa o am în cap. Vreau să v-o povestesc și dacă o veți găsi genială și demnă de reprezentare...

Directorul privi drept în ochii „autorului dramatic“ care-i primi cântătura cu una atât de candidă și serioasă, că directorul se hotără:

— Poftim la mine în biuro.

Ii deschise cele două uși capitonate, îi făcu loc să intre întâi și așezându-se la biuro după ce se ușură de pardesiu și pălărie, rosti scurt:

— Ascult.

D. Ionel Lăcustă-Termidor întinse o-mândouă mâinile de parcă ar fi trebuit să facă ceva cu ele, dar luându-le 'napoi grăbit, începu:

— Asupra titlului, cred că nu veți avea nimic de zis: PASTORALA, tragedie fantezistă în câteva tablouri sintetice de IONEL LACUSTA-TERMIDOR. Vreau să întrebuintez maniera lui Shakespeare — tablouri scurte și puternice, geniale dacă se poate. Vă spun numai esențialul. Înainte de ridicarea corinței se aude la pathofon Sonata Lunei de Beethoven. Acțiunea se petrece în viitor, în anul 8000 de la Christos, cuprinzând Europa și America. De Asia. Africa și Oceanania deocamdată n'am nevoie. Unul din tablouri sau chiar mai multe vor avea acțiunea pe oceanul Atlantic. Pământul este supra-populat de oameni și de 2000 de ani o parte din ei locuiesc într'un fel de colivii de bambus întinse de-asupra oceanelor, între continente. Lăcustă-Termidor depe Atlantic, atlantizii sunt intelectuali și deservesc cu produsele lor artistice și științifice, cele două continente pe care au rămas numai pădurarii și plugarii. Totul se mișcă electric și electricitatea e acumulată din soare în bobine ca niște panagali de platină situați de-asupra coliviilor și e transmisă fără fir celor două continente care nu prea au nevoie de ea: De la o vreme, plugarii și pădurarii celor două continente au venit în atingere fără știrea Presedintelui republicelor atlantide și au constatat între ei că atlantizii nici nu ară, nici nu tae lemne. Revoltați, au suprimat atlantizilor expediția franzelelor și cartofilor, iar atlantizi la rândul lor drept represalii au tăiat curentul electric și au oprit transporturile de oglinzi, parfumuri, patefoane, reviste și cărți. Continentalii au rezistat, și cei mai nervoși au cântă vechile plăci deandratelea, ceiace în tot cazul da naștere la alt cântec. Atlantizii au dus'o mai greu: cartofii și franzela, untul și vinul, create chimic, n'aveau savoaarea celor trimise de pe continent și fabricate de soare. O debarcare de trupe și o represiune sângeroasă a continentalilor nu era cu puțină; atlantizii n'aveau decât uz de mii de ani de picioare, își pierduseră aceste catalige de carne și se năfășeau ca niște fructe ovale, cu ochi mari și frunte naltă. Continentalii, dinpotrivă, nefăcând uz decât de brațe și picioare, erau ca niște ciomege insufle-

țite. Atlantizii vorbeau cu ochii și min-tea lor nu suferea decât zgomotul muziceii și al talazelor. Câmpenii când vorbeau, lătrau ca lupii și câinii: hau-hau! ham-ham! și se 'ntelegeau lesne căci aveau puțin de spus. Presedintele atlantid a hotărât să descarce asupra celor două continente, în acelaș timp, o stea magnetică din Ursa Mare, care să-i sperie. Ont ani a ploaut cu stele asupra ogoarelor și pădurilor din cele două continente, dar nu s'au speriat decât gănife. Continentalii s'au îndârjit și temându-se pentru viitor, au hotărât să stârpească cu desăvârșire neamul ciunt al atlantizilor, care cerea grăsime și vin ca să dea în schimb numai luciu, sunet vânt. Și pescarii din Norvegia în înțelegeri cu vânătorii de foc din Groenlanda, s'au ridicat într'o noapte și au tăiat lanțurile care țineau, până se topeau, ghetarii Polului Nord. Și prăvăliți de furtuni, ghetarii au răzbit și au răsturnat înecându-le, coliviile subtile ale atlantizilor. A pierit în valuri o civilizație supremă și un tip de om superior...

— Urmează.

— S'a isprăvit.

— Cum s'a isprăvit? Și care e, în definitiv, morala tragediei dumitale?

— Nici una.

— Și crezi d-ta că se poate avea succes cu o piesă ca asta, fără niciun amor, fără nici un patriotism, fără nici o alegorie?

— Tocmai de aia am venit și eu, să vă 'ntreb...

Isbucind într'un hohot de răs, Directorul se ridică dela locul lui și îmbrăpșă umerii d-lui Ionel Lăcustă-Termidor, care se 'ndrepta spre ușă.

— Dacă voiti vă spun și epilogul...

— S'auzim, Lăcustă, zise tare și scăpat de îndoieli Directorul, îmbrăcându-și pardesiu.

— După ce oceanul Atlantic s'a curățat de mucigaiul acela omenesc și talazele trec încoace și încolo, fără nici-o piedică, toată ziua și toată noaptea, zile, luni și ani, continentalii sunt fericiți și nu-și mai dau biruri decât între ei. Au uitat curând de atlantizi. Bibelourile le-au spart crunci, bătându-se cu ele; cărțile cu hasme au putrezit și le-a ars focul. Patefoanele s'au umplut de pământ și au amuțit. Din ele mănăncă răuștele, urzici amestecate cu mălai. Arareori în munți sau în baltă câte un continental pescuește crap și umbilă după oi și porci, fluerând un cântec, trecut din tată în fiu, tot mai fals, tot mai scurt: Si-la-mido... Si-la-mi dooo... Sonata lunei de Beethoven...

— Bată-te să te bată, Lăcustă! Caraghios ai fost și tu o viață întreagă! Să treci mâine să-ți iscălesc un bon de două mii de lei să-ți cumperi o pereche de pantaloni mai cuviincioși.

Și-l împinse pe ușe afară.

CHIBRITURI

— FRAGMENT IN AER LIBER —

TUDOR MUȘATESCU

Pășesc câteși trei alături.

DOAMNA. Văduvă, frumoasă, tunsă și elegantă.

DOMNUL. Om de lume, și-atât.

CELALT. Câine lup.

Dimineață clară de primăvară precocă. Soare rece. Șoseaua Kiseleff, are un luciul impropriu. Ai zice, o panglică de aluminiu întinsă până la maximum.

Automobile trec din când în când băzâind înfundat... Muște imense de metal cu frână pe patru roți.

DOMNUL (privind cu interes cerul). Frumoasă vreme!...

DOAMNA (aspirând aer prea mult pentru nările mici). Magnifică!...

DOMNUL (pe nas). On dirait qu'ou est en Suisse...

DOAMNA (care n'are memorie geografică) Oui... à Nice...

(Pauză)

DOMNUL. Te-ai mai îngrășat puțin.

DOAMNA. Găsești?

DOMNUL (evaluând-o). Iți stă mai bine așa...

DOAMNA (evaluându-se). Găsești?

DOMNUL (autoconvins). Da... mult mai bine... Iți ies ochii în evidență.

DOAMNA. Vous trouvez?

DOMNUL. Sincerement... Pari și mai tânără așa...

DOAMNA. Găsești?

DOMNUL (ferm). Găsesc...

Pauză)

DOMNUL (privind câinele). Minunat câine...

DOAMNA (cu pudoare). Oh! c'est une chienne...

Pauză)

DOMNUL (zărind o bancă). Nu vrei să stăm puțin?

DOAMNA (subînțelegând strategia). Ba da... sunt foarte obosită. C'est une bonne idée...

(Amândoi se așează. Doamna își lasă fusta peste pulpe cu decență... Domnul își ridică — tot cu decență — pantalonii peste glesne).

(Zece minute pauză)

DOMNUL (cu o inspirație subită). Ce mai faci?

DOMNA (amabilă). Merci, bine...

DOMNUL (galant). Și altceva...

DOAMNA. Tot ce știi... Dansez, fac

curse, mă duc la cinema, cânt la pathefon, citesc...

DOMNUL (in elementul lui). Ce-ai mai citit nou?

DOAMNA (precis). O carte...

DOMNUL. Ce fel de carte?

DOAMNA (pe ton de critică). Sublimă...

DOMNUL. Cum se numește?

DOMNA (gândind)... Stai... stai că-ți spun imediat... E o carte, așa, cu pașiune...

DOMNUL (erudit). La passion de Saint-Antoine...

DOAMNA. A! non! voyons... Vous blaguez... N'am cetit niciodată cărți de sfinți...

DOMNUL (precizând). Nu e de sfinți... e de Flaubert...

DOAMNA. Nu... Nu... ce-am citit eu, nu e de Flaubert. Ce Flaubert?... E o carte scrisă de un autor cunoscut... très... très connu... Ah! Drole de nom... Je ne me le rappelle pas și'mi stă pe limbă...

DOMNUL (insinuând). Poate... Anatole France...

DOAMNA (tenervată). Nu ăsta, altul... tot poet...

DOMNUL (iluminat). Poet?...

DOAMNA. Sigur... eu ador poeziile... Un poet mare.

DOMNUL (tatonând). Voltaire...

DOAMNA. Nu... nu... nu... mai tânăr... unul tânăr de tot.

DOMNUL (storcând). Lamartine... Musset... Cyrano de Bergerac...

DOAMNA (scandând) Nu... nu... nu...

DOMNUL (după un efort) Pasteur

DOAMNA. Nu, nu, unul celebru... ce

lebru rău... Tout le monde le connait.

DOMNUL (asudat) Sheakespeare.

DOAMNA. Nu... nu... nu... Altul...

Niște poezii superbe așa... cu'n abat-jour,

și cu ceai...și cu... (un țipăt mic) A.

stai... Mi-am adus aminte, Paul...

DOMNUL (repede) Bourget...

DOAMNA... Nu... (căutând) Paul... Paul.

DOMNUL (serviabil) Farrère...

DOAMNA... Ah... Dar asta nu mi s'a întâmplat niciodată, să nu'mi aduc aminte... Paul... Paul.

DOMNUL. Hugo!...

DOAMNA (nervi). Nu... taci... că-mi aduc aminte singură.

Incepe cu Paul... (căutând iarăș) Paul. Paul.

DOMNUL (pe nerăsuflăte). Rostand... Gauthier, Dumas-Fils...

DOAMNA. Nu... Nu... Nu...

DOMNUL (tragic)... Nu se poate să fie altul... Aștia sunt toți poezii pe care îi cheamă cu Paul...

DOAMNA (sare). Ah!.. Insfârșit... Mi-am adus aminte... Gerald... Paul Gerald...

DOMNUL... Cum naiba l-am uitat nu mai pe ăsta... C'est ça... Gerald...

IN RASPĂR...

TITLURI...

Se cunoaște mania unora de a-și da aere, împopoțnându-se cu... titluri pe care nu le au. Asupra unui caz au scris ziarele mai zilele trecute: titlul de inginer. În fine s'ar părea că „A. G. I. R.”-ul s'a hotărât să pună capăt (natural, prin ajutorul Parlamentului, care ar urma să legifereze) debandadei care se face cu calitatea de inginer. Cunoșc lucrurile de-aproape: fiecare technician, ba uneori chiar mecanicii și chauffeur-ii, câte odată lipsiți chiar de clasele elementare ale unei școale de meserii, înarmat cu cine știe ce certificate (dacă li se cer) și purtând în picioare totdeauna jampiere luxoase, solicită posturi cu răspundere, totdeauna gras plătite, pe baza calității de inginer, cum și ai unor protectori bine puși.

Natural că asemenea specialiști sunt ușor dezarmați la cea dintâiu ocaziune, fără să se poată orienta în elementele cotidiene ale unei limbi streine (deși unii vin cu titluri dubioase din afară),

fără să poată discuta — chiar românește ceva serios — ei rămân, să facă muncă de birou și să continue a-și trâmbița... studiile.

Ziarele ne aduc vestea că în fine „A. G. I. R.”-ul s'a sesizat de câteva reclamațiuni și că va lua măsuri...

Primin știrea cu bucurie, dar și cu rezervă.

În general e un început care nu poate decât să ne bucure. Avem dreptul însă să ne reținem bucuria până 'n ziua în care vom vedea hotărârile.

Și încă: bucuria noastră va culmina în momentul în care parlamentul, sesizat de aceste hotărâri, se va decide să legifereze, legea va fi sancționată, promulgată și publicată, iar falșii ingineri (inginerii de carnaval și de protecție) se vor vedea svârliți din posturile gras ocupate.

Dar până atunci — mai va...

PAUL I. PAPADOPOU

JEAN GUENILLE

OCTAVE MIRBEAU

Într-o seară, târziu, după o zi cu ghi-
non, Jean Guenille se hotărî să se ducă
acasă... acasă!... Așa numea el banca pe
care o alesese în scuarul din piața An-
vers, și pe care de mai bine de o lună,
dormea, sub bolta unui castan drept bal-
dachin...

Exact în acest moment el se găsea pe
bulevard înaintea teatrului Vaudeville,
unde concurența, pe zi ce trece mai nu-
meroasă, greutatea lui de a se mișca,
și ghinionul, îi procurase o zi deri-
vonioasă... doi gologani... și încă doi go-
logani falși ce nu aveau curs.

— Să dai doi gologani falși unui biet
onorocit ca mine... tu un milionar!...
nu-i păcat?...

Și-l vedea pe domnul... un domn fru-
mos, bine îmbrăcat... cravată albă, plas-
tronul cămășii strălucitor... baston cu
câner de aur... și Jean Guenille da din
umeri, fără ură.

Ceeace înșă îl plătise era faptul de
a se duce tocmai în piața Anvers... Era
grea departe și el timea mult să ajungă
acasă, la banca lui. Și afară de asta
tu era tocmai rău acolo, era sigur că
nu-l deranjează nimeni... căci el cunos-
tea agenții cari în sfârșit au avut mi-
lă de el, dăându-l să doarmă în toată
noaptea...

— Drace!... zise el... iată o zi rea... de
trei săptămâni... n'am avut o zi atât de
rea... și cu drept cuvânt se spune că
carmetul merge prost... Dacă vina este
a Enleziilor... după cum se spune... ble-
semulăi lui de englezi... Să-i ia dracu!

Și se porni la drum, mențerzându-și
 încă speranța, de a întâlni în drum,
un domn mîlos sau un betivan generos
care să-i dea doi gologani... doi golo-
gani buni, cu care să-și cumpere pâine,
pe ziua zi!...

— Doi gologani!... își zicea el tot mer-
gînd încet... căci pe lângă oboseala sa,
mai avea și o hernie, canală făcea să
merge mai mult ca de obicei. Și cum
mergea de mai bine de un sfert de oră,
sperînd de a mai întâlni pe omul pro-
ducător, simți, deodată, sub picioarele
sale, ceva moale...

La început crezu să fie o murdărie!...
I apoi, se gândi că ar putea fi ceva bun
de mâncat. Mai știi? Întîmplarea nu
era îndrăgește pe cei săraci, și nu le
rezervă prea des surprize fericite...
Totuși își amintea, că într-o seară, gâ-
ndindu-se în strada Albă, un jigo de berbec,
păspăt de tot, un măreț și enorm jigo,
buzat, fără îndoială, din căruța vreunui
dicționar... Ceeace avea sub picioare, la
a acea, cu siguranță că nu era un
... poate că era un cotlet, o bucată
de ficat, o umină de vacă...

— Pe cîntea mea!... își zise el... Tre-
buie să văd numai decît...

Și se aplecă pentru a ridica obiectul
de sub picioarele sale...

— Ei! zise el... când muse mîna...
... ceva de mâncare... M'am păcălit!...
Strada era pustie... Nu se vedea nici
un sergent... Se apropie de un felinar,
și de-a bine seama de ceace avea în
mînă...

— Ah! ia te uită!... Asta i prea de
... murmură el.

Era un portofel de marochin negru,
la marginit de argint... Într'unul din
părțile lui găsi un teanc de bilete...
... bilete a câte o mie de franci.

— Ia te uită!... repetă el...

Și dînd din cap, adăogă:

— Când te gîndești că sunt oameni
cari au portofele d'astea în buzunarul
lor... și în portofelele lor zece mii de
lei! Nu-i păcat!

Cercetă în celelalte despărțituri ale
portofelului... Nu mai era nimic... Nici
o carte de vizită... nici o fotografie... nici
un bilet... nici un indicu; prin care
să se poată afla posesorul acestei averi...
ce o avea aci... în palmă.

Și, închizînd portofelul, își zise:

— Asta-mi mai trebuia!... Trebuie să-l
predau acum la comisariat! Și asta mă
înfoarce din drum... și așa sunt destul...
destul de obosit... Nu, zău... astăzi n'am
noroc de loc...

Strada era din ce în ce mai pustie...
Nici un trecător... Nici un sergent... Jean
Guenille se întoarse din drum și se în-
dreptă spre comisariatul de poliție din
aproiere...

Jean Guenille isbuti cu greu să pă-
trundă până la domnul comisar. Avea
hainele zdrențuite, fața sa osoasă și vâ-
nătă; îl luară mai întai drept un rău-
făcător. Și cît p'aci să-l înhațe... și să-l
svârle la închisoare... Dar, datorită
blîndeței și liniștii sale insistente, ob-
ținuu în sfârșit favoarea de a fi introdus
în biroul d-lui comisar de poliție...

— Domnule comisar, salută Jean Gue-
nille, vă aduc un lucru ce l-am găsit,
sub picioarele mele, adineori, în stra-
dă...

— Și ce este?

— Poftim, domnule comisar... răspun-
se biletul om, arătînd, cu degetele sale
oscose, portofelul...

— Bine... bine... și natural... în porto-
felul ăsta nu-i nimic?

— Uitați-vă și d-voastră, domnule co-
misar...

Acesta deschise portofelul, scoase
teancul de bilete... le numără... Și cu
ochii holbați de mirare:

— Ia te uită... ia te uită? strigă el...
sunt zece mii de franci!... drace... este
o sumă enormă... o sumă... enormă... mii
de draci...

Jean Guenille rămase foarte liniștit...
El zise:

— Când te gîndești că sunt oameni
cari au zece mii de franci în portofel...
Nu-i păcat!

Comisarul se uita mereu la vagabond,
cu o expresie în ochi... cu o exprozie
bizară, în care era mai multă umbră de
cît admirație.

— Și d-ta l-ai găsit?... drace... D-ta
ești un om cinstit... un om cum se cade...
ești un erou... da... da... ești un erou...

— Ah! domnule comisar.

— Un erou... să știi... nu-mi iau vorba
înapoie... pentru că, în sfârșit... ai fi pu-
tut... în sfârșit, bunul meu om... D-ta
ești un erou; ce zic!... Ceeace D-ta ai
făcut, este splendid... este un act eroic...
nu găsesc alt cuvînt... meriți un pre-
miu... Cum te cheamă?

— Jean Guenille... domnule comisar.

Comisarul ridică brațul spre tavanul
plin de fum în semn de aprobare:

— Îl mai cheamă și Jean Guenille!...
edmiabil... E bun de scris într-o carte...
Profesiunea d-tale?

— Vai! răspunse cerșetorul... n'am
nici o profesie...

— Cum, nici o profesie? D-ta trăiești
din venituri?

— Din mila publică, domnule comi-
sar... Și, cu drept cuvînt, pot spune că
trăiesc...

— Drace! Se strică afacerea... drăcia
dracului!

Aci, comisarul făcu o grimasă, și cu o
voce mai puțin entuziastă:

— În sfârșit... ești un cerșetor?

— De... domnule comisar.

— Da!... da!

Comisarul deveni grav... După o mică
tăcere:

— Domiciliul d-tale?... întrebă el din
nou.

Jean Guenille răspunse descumurat:

— Dar de unde vreți să am domiciliu?

— Cum... n'ai domiciliu?

— Vai! nu...

— D-ta n'ai nici un domiciliu?... Vrei
să-ți bați joc, omule?

— Vă asigur că nu...

— Dar d-ta ești forțat să ai un do-
miliu... te silește legea.

— Și mizeria mă silește a nu avea... Eu
nu am de lucru... N'am nici un mijloc de
traie. Și, când întind mîna, îmi dau bani
falși... Și pe deasupra... mai sunt și bol-
nav... Am o hernie...

— O hernie... o hernie!... Foarte bine...
Nu e vorba acum de asta... D-ta ai o her-
nie... dar n'ai domiciliu... Ești în stare
de vagabondaj... Ești pur și simplu, că-
zut sub delictul de vagabondaj... Un e-
rou... ce-i drept... ești un erou... dar mai
ești și un vagabond... Ah! dar!... dar,

nu există lei pentru eroi... există însă
contra vagabonzilor... Și sunt forțat de
a aplica legea, eu... Lucrul acesta mă
jenează... mă plătisește... pentru că...
ceace ai făcut... e foarte frumos... dar...
ce vreți?... Legea este lege...

În timp ce vorbea, se juca cu porto-
felul... și continuă:

— Uite portofelul ăsta?... de acord...
în locul d-tale, și în situațiunea d-tale,

puțini l-ar fi adus aci... Mărturisesc...
Nu vreau să zic acum, căd fost un im-
becil, de a aduce, acest portofel... Nu...
dîm contră... Fapta d-tale este foarte
laudabilă... este demnă de o recompen-
să... Și această recompensă... pe care nu
o consider mai jos ca cinci franci... o
să-i ai fără îndoială, cum găsim — dacă

o s'o găsim — persoana căreia aparține
acest portofel și cele zece mii de franci...
da nu urmează de aci că ai un domici-
liu... și aci este totul, Jean Guenille...
înțelegeră bine... Nu există în cod, și
nicăieri, un articol de lege care să te o-
blige să găsești, în stradă portofele gar-
nisite cu bilete de bancă... Există din
contră, unu care te silește să ai un do-
miliu... Ah! ai fi făcut mai bine, te
asigur, de a fi găsit un domiciliu în loc
de acest portofel...

— Atunci?... întrebă Jean Guenille.

— Atunci, răspunse comisarul... iată...
noaptea asta ai să dormi la închisoare...
și mîine te trimis la penitenciar.

Și sumă... Doi sergenți se prezentară...
Comisarul făcu un semn... Și, în timp ce
duceau pe Jean Guenille la închisoare,
acesta gemea:

— Ia uite, zău, n'am noroc de fel pe
ziua de azi... Afurisii ăștia de cetățeni,
să am iertare, ar face mai bine să-și
păștreze portofelele lor în buzunar?...
Nu-i păcat!

trad. t.

viața minunată a lui Anton Pann-roman de sergiu dan și romulus diazu

21)

Nimeni nu strigă odată cu oratorul revoluționar. Glasul domnului Magheru răsuna ca al profetului Ilie, în pustiu. Prostimea râdea, alții cereau revoluționarului puțin desamăgit, slujbe. Domnul Magheru trebui deci să răspundă că el reprezintă libertatea, deci nu poate da nimic:

— „Popor iubit! Cred că libera expresiune și progresul general vor implini relele de care suferiți, fiecare. Imi pare rău, regretul meu e însă cu voi, când zic că revoluția dă drept oricui să facă ce vrea ceace e mai mult ca orice pe lume, slujbe însă numai tirania poate da. Revoluția dă idealuri, pentru că ea, revoluția...”

Cauza mare a revoluției părea pierdută. Auzind că revoluția nu poate da slujbe, poporul înclină din instinct către tirania care mai putea da, lăsând idealurile fără înghesuială.

Domnul Magheru își încheie jacheta și gândind că bietul popor a fost cu totul întunecat de lunga robie, revoluția trebuie făcută fără popor. Dacă e nevoie, chiar împotriva lui, de vreme ce toate jertfele se făceau pentru el.

Mulțimea însoți pe orator cu șoapte, câți-va voră să-l ducă legat la curtea lui Bibescu ceace ar fost o faptă bine răsplătită, deci pornită din sincer devotament pentru autoritate.

Revoluționarii dela 1848, sunt de fapt marea sursă de unde au născut mai târziu neuitații eroi ai lui Caragiale — iar revoluția din 1848 înseamnă academia la care s'au călît și Trahanache și Catavencu și Farfuridi și mai ales conu Leonida.

Abia atunci, Anton Pann înțelesese acest simplu lucru, că revoluția nu e cum și-o închipuise el, un fel de femeie năprasnică ce străbate străzile și piețele în goană ridicând lumile după ea și lăsând în dreapta și'n stînga numai cenușa așezării proaste, pentru a face loc fericirii veștate pe urmă, negreșit. Revoluția s'arată foarte de treabă, afară de strigătele zadarnice ale domnului Magheru. Principele Bibescu arestează aproape toți șefii revoluției la 10 Iunie, faptă foarte bună. Păcat însă, că mâna privișului slăbind mai târziu, revoluția avea să-și urneze drumul urât. Nu trebuie uitată una din întâmplările cele mai neașteptate, atentatul încercat de Ion Brătianu pentru a ridica viața prințului, la șosea, încercare ce dovedește duhul rău ce anima pe agitatori.

Tăria domnitorului se sfârși în patru zile, căci la 14 Iunie, după ce semnează nefericita constituție prezentată de Nicolae Goleșcu, fuge, lăsând un guvern romantic alcătuit din Eliad, Rosetti, (jurnaliști) frații Golești (literatori

francmazoni) și acea frumoasă frunte tânără, Nicolae Bălcescu, singurul ce nu era la locul cuvenit într'un guvern revoluționar, judecând după imaginea acelei Români militare, îndelung visată până la moartea lui săracă și vitează. Prezența lui Brătianu în acest guvern neînsemnat, impune singura reformă îndrăznească, demnă de marea amintire ce-i păstrăm: steagul regatului viitor, culorile ce aveau să ne deosebească pe glob de semiluna împărătească.

În Moldova revoluția luă înfățișări și mai hazlii. Conspirația pornește cu autorizația prefectului de poliție, iar revendicările revoluționarilor se hotărăsc în bună înțelegere cu Mihail Sturdza, domnitorul. Intrunirea revoluționară dela hotelul Regensburg se ține în prezența autorității iar canul mișcării tinerilor era tânărul Cogălniceanu care în afară de îndeletnicirea trecătoare de revoluționar o mai avea, în același timp ne-aceea de aghiotant al domnitorului Sturdza. Printre cele 35 de puncte cerute de revoluționari era și stricta aplicare a Regulamentului organic, împotriva căruia se ridicaseră revoluționarii frați de nește Milcov! Poetul Vasile Alexandri fu surprins de revoluției bolnav în pat și astfel nu participă la desfășurarea ei prea mult, scriind însă „Destinarea României”, tinărită grabnic în foi volante și împărțite pretutindeni.

Petiția revoluționarilor către domnitor a fost deasemeni scrisă de Alecsandri în casa lui Costache Sturdza, logofățul revoluționar, petiție remisă domnitorului în audiența dela 29 Martie, după care urmează arestările, moara surghiunului altora și fuga celorlalți.

Revoluția petrecută sub ochii ministrului de interne, se—sfârșise — deși Vasiliică Ghica o anunțase „pe mâine” — în curtea lui Alexandru Mavrocordat..

Anton Pann nu se hotărâse încă asupra revoluției, lăsându-și inima să bată în același timp pentru și împotriva acestei mișcări, până la scena cu discursul lui Magheru.

Se sfârșise îndoiala și jocul inimii încetă. Văzuse revoluția într'una din înfățișările ei cele mai isbutite, apelul la popor. Îi ascultase vrerile și-i întrevăzuse slăbiciunile. Cum era să-i scape unui ochi încercat în bucnia de-a prinde îndată partea de haz a lucrurilor și întâmplărilor — lipsa de înțelepciune proprie tuturor revoluțiilor, lipsă ce apare dela început în trăsăturile biete revoluție dela 1848!

Un noroc deosebit îl ajută, nimerind la biserică Mavrogheni, o adevărată min-

te deprinsă cu plăcerile și amărăciunile gândirii, preotul Ispas.

Anton povestii cu farmecul său puternic, clipele de răs pricinuite de chemarea la răscoală a domnului Magheru, răsurnată în ulița Lipscanilor. Pe urmă ascultă. Preotul din fața lui, nu vorbea ca Magheru și se părea că nici nu urmărește să convingă pe ascultător atât de săracă de sunet îi era vorba învăluită în privirea de toate zilele.

— „Dragă Antoane nu trebuie să râzi, pentru că ai văzut o parte din revoluție și ți s'a părut hazlie.

Nu zic, poate fi cu totul caraghios Magheru suit pe o masă și chemând poporul la libertate. Cred însă că nu mă înșel când spun că revoluțiile toate au în ele ceva cu desăvârșire prostesc, ce stârnește râsul ca toate cele ce nu sunt firește ci stârnite așa din vânt. Nu știu nici odată bine de unde pornește o revoluție.

Nu știi nici odată unde se oprește, dar ce e mai rău nu știi, în drumul ei pe unde se abate și ce mai sfărâmă. Pentru că, dragă Antoane, o revoluție odată pornită la drum, nu-și mai deosebește prietenii cari au stărnit-o de vrăjmașii cari i se pun în cale.

Ea curătă și la dreapta și la stînga cu măturoidul cel mare,

Vinovat de această răsturnare, de multe ori fără urmări — e cel care a pus măturoidul în mâna unui orb. Revoluția e oarbă și jocul ei se sfârșește pretutindeni la fel, mai de vreme sau mai târziu, cu reîntorcerea la lege. Zădărnice deci, de vreme ce revoluția odată trecută, cele o clipă înlăturate, își recapătă locul de la început”.

Hei! N'avea de unde ști nici popa Ispas nici Anton Pann unele pricini mai vechi ce-au pregătit revoluția ce-avea să se sfârșească în nefolos și neant.

Sămânța ei poate fi găsită lesne în unele hârtii și cărți mai vechi, ce dovedesc infiltrația francmasonică și revoluționară în principate, dela 1700 încă.

Acea „Taină a Francmasonilor” tălmăcită după cartea abatelui Prau din Amsterdam de către arhidiaconul Gherasim al mitropoliei, precum și acel tratat despre „Sculări” (Cuvântul de deosebitare ce au spus cetățeanul Carnot fruntașul francezesc, pe câmpul Marsului, în ziua de 14-le Iulie 4-le al Republicii lor, adevă 796) * sunt o mărturie de otrava ce-a fost suflată în țară sub forme deosebite; ele au pregătit, împreună cu ideile nefericitului Jean Jaques, drumurile revoluției.

*) N. Iorga.

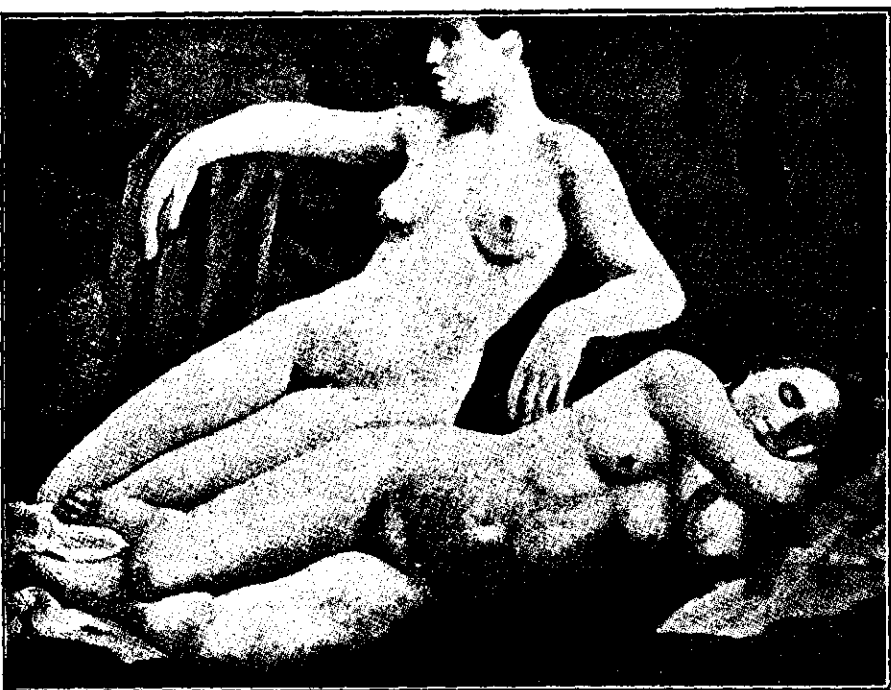
NOUA PICTURĂ ITALIANĂ

MASSIMO CAMPIGLI (Paris) Cusătorese

GIGIOTTO ZANINI (Milano): Foc

UBALDO OPPI (Milano): Fete sub măslini

UBALDO OPPI (Milano): Inginer

in străinătate

O MONOGRAFIE A LUI TALLEYRAND

Nimeni n'ar fi crezut că tânărul abate Périgord, iscusit să introducă în infirmeria din Saint-Sulpice o foarte tânără fată deghizată ca chelneriță, va ajunge mai târziu unul din marii diplomați ai Franței, dar poate chiar unul din acei ce realizează în mod desăvârșit tipul omului politic (dacă tocmai această ispravă n'ar fi caracterizat pe omul resurselor inepuizabile).

Și ce-i mai curios, acei cari cunosc cu câtă perfidie, fostul episcop devenit între timp prinț de Bénevent, a pregătit uciderea ducelui d'Enghien, nu se sfîșesc a găsi elogii, forțând amoralitatea lui Talleyrand să se piardă în strălucirea unei inteligențe de o esență cu mult superioară contemporanilor săi. La drept vorbind, elogiul cel mai dibimbic își găsește aci îndreptățirea după cum blamul cel mai tare pare insuficient. Sunt mulți cari l'au scuzat gândind că la calități mari corespund defecte și mai mari după cum sunt și mai mulți cari l'au urît cu frenezie.

Chateaubriand nu-l iartă nici când este cu un picior în groapă și Talleyrand este primit de posteritate în lumina celui care și-a ucis toți Dumnezeii și căruia meschineria i-a desflorat elanurile cele mai idealiste.

Jacques Sindral *) un erudit, essaiist francez, n'a putut răbda atâta nedreptate. Fără a plictisi cu întâmplarea necrocită a ducelui pomenit mai sus, Sindral coboară înțelegător din absolutul moral pe pământul păcatelor omenesti. Dănsul vrea oarecum o restabilire de echilibru și pare că exagerează tocmai în vederea compensației. A reușit să ne prezinte un Talleyrand **umanizat**, produs al influențelor exterioare și a diferiților factori psihologici. Pentru aceasta a plecat mai mult urechea la „memoriile” prințului ca întemeiat pe elementele trase de acolo să te prinădă în angrenajul unei dialectici seducătoare.

Dela început faci cunoștința artei care se confundă cu diplomația lui Talleyrand. Iți explici iscusința și concentrarea lui într'un timp când câțiva oameni conduceau destinele Europei. El prezintă un caz minunat de diformare profesională amintindu-ți de artistul care uită că părăsire scena. O fire glacială dar amant pasionat în urmărirea combinațiilor diplomatice. Profesa cultul a-parențelor tocmai pentru a mânui cu succes nealitățile. Talleyrand știa să mintă, dar mintind — vezi cocheta care te imbie cu o floare. Era o inteligență sensuală, trăind din voluptatea prelucrării materialului extern și de multe ori nu voia să știe cine-i servește elementele în găsirea unei soluții ingenioase. Il interesa atunci mai presus de toate scopul, pînta finală.

Abilitatea era facultatea predominantă. „Memoriile” ne vorbesc de abilitatea frîntrebuințată până și în alegerea districțiilor! Bun cunoscător de oameni, se lăsa ușor condus pentru ca atunci

când ei aveau impresia că-l dominază, Talleyrand să-i facă să încerce senzația vertijului.

Puneți toate aceste calități în serviciul oportunistului, maestru în crearea de atmosfere și veți avea tipul perfect al diplomatului. Talleyrand trăia prea puțin în pielea lui; această forță de obiectivare i-a permis să conducă din cabinetul său — cum spunea Hugo — Europa timp de 30 de ani.

Bunăvoiața lui Sindral previne toate obiecțiunile și tocmai necesitatea acestui exces de zel dă contur omenesc personalității lui Talleyrand. Faptele sunt cei mai buni avocați; în cazul de față procurorii cei mai severi. Contra lor pledează admirația lui Sindral. Dorința de putere a lui Talleyrand e deghizată în patriotism care cere să-ți servești patria sub toate regimurile și în toate împrejurările. Pără să vrei de gândesci la fata cea prea tânără din Saint-Sulpice sau la plutonul văzut de ducele d'Enghien înaintea morții sale. Dar nu putem fi atât de pretențioși ca să cerem lui Talleyrand ca toată viața lui să fi făcut oficiul de seducător sau de conducător al comploturilor odioase.

Diplomat deși cu sufletul uscat de scepticism a avut o concepție politică destul de avansată chiar prea avansată, pentru timpul lui. Este concepția care a zămislit Locarno și tot aceea

care face să trăiască Societatea Națiunilor. Se prea poate ca în zeitul vieții sale Talleyrand să fi fost cuprins de o dragoste fierbinte pentru Europa. Acest lucru s'ar putea explica psihologiceste mai cu seamă prin ambiția lui de a trece drept un creator în politică și de a lăsa ceva posterității. Cert este că echilibrul european s'a menținut multă vreme datorită lui și lui Metternich.

Dar de ce mai pomenesc Sindral despre preținsa venalitate a lui Talleyrand? Ca să-l apere... Mirabeau, părințele spiritual al prințului era venal. Nu știu care scriitor, vorbind despre el spune că ar fi în stare să facă și o faptă bună pentru bani. Dar Talleyrand? Poate fi venalitate — ne lasă să ne întrebăm Sindral — faptul că Talleyrand pierduse simțul diferenței între interesele lui și ale statului?..

Totuși trecând peste aceste pledoarii, Talleyrand ne este simpatic nu atât prin omenescul lui cât și prin latura romantică pe care involuntar o luminează Sindral. Tot ce-i îndrăzneț și a parte în viața lui ne câștigă, tot ce sfidează comanda imperios admirăția. Dacă multe din isprăvile lui Talleyrand sunt lăsate în umbră în schimb Sindral se revanșează printr-o cât mai perfectă înțelegere în mecanismul mental și sufletesc al prințului.

HENRY de MONTHERLANT

Acuzat că n'ar avea inimă, că în tot ce scrie n'ar fi decât un mascu cerebral și brutal, Henry de Montherlant s'a silit să dovedească falsitatea afirmațiilor calomniatorilor săi, strângând în „Payes de tendresse” dovezi și argumente din opera sa.

Începând de la „Le Songe” și până la ultimile texte inedite, Montherlant a făcut un breviar de dragoste curentă, nu de „dragoste cu D mare, ci de dragoste mărunță de ficcare zi; un breviar de tandreță, acest popas înaintea unui sentiment mai complet, mai pasionat și mai vast. Scriitoarea Gerard d'Houville reține, din această antologie tandră, natural, tandreța fiului către mamă. Fragmentul este din „Les Bestiaires”:

„Doamna de Bricoule e fără știri de la fiul ei Alban; e îngrijorată și nerăbdătoare. Iși zice că fiul n'o mai iubește; e indiferent. Și singură și tristă, pentru a-și trece timpul, aranjează odaia băiatului, lucrurile lui, sertarele...”

Dar căutând și așezând prin sertare, ea descoperă într'un loc câteva lucruri de-ale ei, păstrate cu grijă.

Între altele scheletul unui ciorchine de strugure, din care îi făcuse odată o păpușă, era păstrat în sertar cu dragoste. Și, mai departe: „Citind acest capitol înțelegem sufletul lui Alban, copil mare,

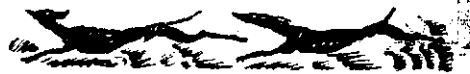
ascunzând cu pudoare, sub atitudini de om mare, sentimentele sale de dragoste credincioasă, de pietate către mama sa și copilăria sa, către tot ce era „douceur des femmes” fără de care totul se usucă, devine sterp; fără influența lor și emoțiile se sterilizează... arta deasemenii”.

După rătăcirii și drumuri lungi, sfâșiat în experiențe aspre și în întâmplări mari, Montherlant, acest *voyageur traqué*, face în „Payes de tendresse” un popas, loc de odihnă și de reîntărire pentru un nou drum, pe care-l va încerca poate.

A. T.

CARTI

După o tăcere de vreo câțiva ani, Roger Martin du Gard adaugă celor patru cărți apărute, încă două, continuând romanul adolescenței „Les Thibault”. Cele două volume sunt: „La Consultation” și „La Sorcellina”. E anunțat un al treilea volum.

*) Talleyrand par Jacques Sindral.

CINEMATOGRAFUL

FILMUL VORBITOR

Am văzut sau, mai bine zis, am văzut și am auzit filmul vorbitor. L'am cunoscut în atelierele societății **Gaumont** din Paris și am stat uimit în fața acestei noi invenții. Mi-am dat însă seama imediat, și aceeași părere o împărtășesc toți oamenii de specialitate, cu cari am vorbit, că filmul vorbitor nu va putea tulocui niciodată teatrul. Inchipuiți-vă dialogurile dintr'o comedie a lui **Chaplin**, marele meșter al artei mute, într'o sală de cinematograf de pe calea Griviței! Așa-i că nu merge!? Limba englezească, prea puțin sonoră pentru urechile noastre și neînțeleasă în întreaga Europă continentală ar strica numai efectul gesturilor și mimica genială a unui mare artist de cinematograf.

Și totuși filmul vorbitor va avea un viitor mare. Importanța lui pentru opera de propagandă culturală abia o putem bănuși. Inchipuiți-vă un film cultural în care, în cadrul unei simple povești de călătorie, cutare societate em-

gleză sau franceză vrea să ne arate viața și obiceiurile unui popor din centrul Africii. Un dans național al aceluși popor, acompaniat de muzica lui națională cu chiote și strigăte de bucurie, redade de filmul vorbitor vor avea de sigur un efect cu mult mai mare decât simplele mișcări și gesturi de pe ecran.

Așa dar nu vorbă vie, nu dialogul și monoloagele infinite (inchipuște-ți-l pe **Ch. Chaplin** monologând într'o situație tragi-comică, în care prin câteva gesturi și o privire ne redă tot sbuciumul sufletului său mare) ci sunetele din natură, apoi tonurile armonioase ale unei muzici sau ale unui cântec, fie acela de om sau de pasăre, vor putea fi exploatare cu mult succes de filmul vorbitor.

Importanța lui educativă pentru generațiile viitoare va fi neasemănat mai mare decât a filmului de astăzi. Pentru cinematografele mai mici, cari nu pot plăti orchestre bine organizate, va fi de mare însemnătate morală și materială **filmul orchestrat**, pe care dease-

menea l-am văzut și l-am auzit. Se bazează pe aceleași principii ca și filmul vorbitor, dar în locul cuvintelor vorbite de interpreți, redă muzica unei orchestre bune, ce deasemenea a fost înregistrată pe al doilea film, pe filmul vorbitor și care rulează la reprezentație în acelaș timp (sincronic) cu filmul vizual.

Acelaș aparat, prevăzut cu dispozitive speciale, în vederea sincronismului și a transmiterii sunetelor la ecran, rulează deodată ambele filme, așezate pe bobine separate.

În locul pianelor hodorogite, pe cari le găsim astăzi în unele localuri de-a treia mână, chiar și cele mai modeste cinematografe vor putea da publicului o muzică bună și, lucru principal, adaptată la acțiunea și scenele din film.

Asupra orchestrelor din localurile de cinematografe din țară, așa cum se prezintă astăzi în comparație cu cele din Apus, vom mai reveni.

Gh. B.

BILLIE DOVE

RONALD COLMAN

aşa şi-aşa...

pantaloni

Constantin Radovici se afla la Călimăneşti unde-şi urma o cură şi unde ar fi voit să dea o reprezentaţie cu alţi doi-trei colegi. Pretextul era că n'ar fi stricat pungei actoriceşti câţiva bani. Adevărul era că niciodată Constantin Radovici n'a conceput „vacanţa” fără o activitate dramatică.

În parcul d'n Călimăneşti se oprise un păle de paparude care a avut un succes neaşteptat. Toate cucoanele şi toţi domni din lumea bună care locuiesc la hotelul Statului, veniseră să vadă spectacolul. Soţia unui fost senator, entuziasmată de jocul paparudelor a crezut că trebuie să dea o consolare şi să spue o grajiozitate lui Radovici, care privea trist exhibiţia de golicioni.

— Pe când reprezentaţia dumitale, domnule Radovici?... Nu vezi? lumea e dornică de spectacol...

— Văd... Eu nu cred să am însă succesul paparudelor!..

— De ce?

— Pentru că eu doamnă — scuzăţi — eu voi juca cu pantalonii pe mine..

exemplul

Repetiţiile Teatrului Naţional sunt în genere foarte serioase. În special acelea sub direcţia de scenă a domnului Soare Z. Soare, care chiar dacă nu arată actorilor cum să joace, le dă totuşi indicaţiuni preţioase, a căror nerealizare, îl face vecinic nemulţumit.

— „Domnule” strigă el zilele trecute unui actor, trebuie să pui mai multă convingere în vocea d-tale.

Am cunoscut la Berlin un actor care făcea o lumea să plângă, citind o listă de mâncare!

— „Probabil că citea şi preţurile”, răspunse prompt Calboreanu, talentatul societar al Teatrului Naţional.

în cabaret

Urât lucru, să tragi cu urechea la ce verbesc alţii: „Dar ce să faci? Fără să vrei ascultă întotdeauna ce se vorbeşte la masa vecină. Nu te interesează, nu ţi-i minte, dar ascultă. Câte odată însă surprinzi lucruri amuzante, cum e şi următorul dialog pe care într-o seară la Alcazar l'am surprins între doi domni „bine îmbrăcaţi” al cărui înţeles nu-l ştiu nici astăzi:

— „Ai plătit?”

— „Nu! Dar tu?”

— „Nici!”

„Atunci să plecăm!”

b. o.

CARNETELE INTIME
ALE LUI ROBERT de MONTESQUIOU

SEMN

Atenianul Banville se arată foarte creştin în ultimele sale zile. O dovedea prin acţiuni misterioase. Preumblându-se cu el. Mallarmé îl văzu odată că se opreşte spre a înoda şiretul dela pantoful unui băiat de prăvălie care trecea încărcat cu un coş mare. Şi după acest umil serviciu făcut copilului necunoscut, poetul Amethystelor veni, fără nici o aluzie la acest motiv de întrerupere, să-şi reia locul alături de prietenul său şi să continue conversaţia suspendată.

Mallarmé nu se îndoaie că aceasta a fost un semn de umilire creştină.

MISTRAL ŞI GAUTIER

„Ah! scumpul meu maestru, spune într-o zi Mistral lui Gautier — ce păcă că scrişi într'un dialect pe care nimeni nu-l mai aude şi pe care nu-l mai întrebuinţează decât vre-o sută de persoane savante.

Şi acum autorul lui Emaux et Camées îl privea fără să-l poată pricepe:

„Vreau să spun limba franceză, făcu poetul lui Mireille.

PARALELA

De mult vreau să fac o paralelă între funerariile sârmanului Verlaine, mort fără să lase cu ce să se plătească un lînto'u: e iarnă, poezii îşi dispută onoarea de a purta cordoanele giuleiului de pe sicriu. Are cea mai frumoasă biserică: Saint-Etienne-du-Mont. Fauré, care l-a pus în muzică, aşa pre cum se ştie, deţine orga.

Se desvălneşte un timp primăvăratec; este o sărbătoare, adevărata înmormântare a cântăreţului! O mulţime singură venită, fericită şi plină de bună-voinţă, străbate Parisul, fălfăind şi alergând în toate părţile. Femei frumoase împodobesc cortegiul cu graţia lor. La cimitir, discursurile se desfăşoară spontan, doar câteva pregătite, mai ales Barrès. Academia nu lipseşte, prin prezenţa amicală şi fraternă a lui Coppée.

Comparaţi acum cu funerariile lui Alexandru Dumas fiul, favorizatul, copleşitul de demnităţi omenestă, înmormântarea civilă, unde mulţimea, prost informată, ajunsese până să îmbrâncească în groană familia defunctului.

Se ştie că dramaturgul a fost împins în parte până la acesată extremă prin stângăcia lui Mgr d'Hult care, însărcinat să vorbească la căsătoria celei de a doua fiice a lui Dumas, n'a simţit nevoia să facă o aluzie la existenţa tatălui.

Oribilul monument funerar din Saint-Marceaux completează această impresie penibilă: reprezintă întocmai portretul omului care a voit să fie înhumat în halat de casă şi fără apă sfinţită. S-ar crede, cadavru unui asasinat într-o casă de femei. Dajna cu camelii îl reclamă. Marmura mormântului are aerul unei mese de morgă.

Robert de Montesquiou

CRIMINALITATE

Cea mai mare, cea mai grozavă dintre toate crimele este să măhneşti cu uşurinţă pe cei cari te iubesc.

INFFERNO

Frumos cuvânt pronunţat de către o persoană cunoscută de noi şi care ar fi vai! adevărat în gura celor mai mulţi! „Infern! Trebuie să cred în el, deoarece sunt în el!”

VIVOS ET MORTUOS

Rodenbach nu voia să fie pronunţat cuvântul mort; când copilul său îl găsi într-o carte în timpul lectiei sale de lectură, se opri murmurând: „Acesta este cuvântul pe care nu trebuie să-l spunem”.

SEM

Sem spunea: „Nu eşti niciodată mulţumit de propria ta caricatură; dar se găseşte totdeauna cea a altuia... care consolează”.

SOŢI BUNI

Cei cari au fost soţi buni devin aproape întotdeauna foarte răi văduvi; se recăsătoresc iute: ei iubesc căsătoria mai mult decât nu iubeau pe soţia lor.

RECUNOAŞTERE

Ducesa de Noailles, îndată după apariţia lui Coeur Innombrable, volumul de versuri al cumnatei sale, a strigat cu toată convingerea disperăret: „Se va crede că eu sunt cea care a scris toate porcăriile astea”.

Literara

O seamă de cuvinte

Omul care a știut să acorde amănunțului acea proverbială atenție, Newton, a fost totuși odată desarmat ca un copil în fața unei probleme mărunte și cu soluția de practic elementar.

Așa, odată, supărat pe cele două pisici ale lui cari singure aveau îngăduința să-l viziteze după voe, dar care abuzau prin insistența cu care cereau mereu să intre și să ese, a chemat tâmplarul și l-a rugat să taie în ușa două porțițe prin care pisicile să poată circula în voe.

— Dar de ce două, a întrebat tâmplarul.

— Două, una mai mare și una mai mică, pentru că am două pisici, una mare, de Angora și alta mai mică, a răspuns cu candoare fizicianul.

Una întâmplată lui Reiner Maria Rilke.

Rilke era pe atunci secretarul lui Rodin și locuia, ca orice secretar, la un hotel din Montparnasse. Într-o dimineață — se culcase după ora 3 — fu deșteptat de ciocănituri insistente în ușa.

— Ce e? Cine-i, întreabă buimăcit Rilke.

— Eu, băiatul de serviciu. E ora șapte.

— Șapte?... Mulțumesc...

Poetul se gândește puțin, se spală, se îmbracă și ese în oraș. Cu toate acestea nu știe încă pentru ce a lăsat vorbă să fie deșteptat la ora 7. Trece pe la cafeneaua „du Dome”, pe la „Closerie” unde obișnuia să-și dea întâlnire cu prietenii, consumă la fiecare câte un *café-crème*, se întoarce din nou la „Dome” și din nou la „Closerie”.

La 10 pornește, mereu nedumerit, spre atelierul lui Rodin. Maestrul nu-i acasă. Rilke își isprăvește lucrul, mănâncă la „Au rendez-vous des choeurs”, își ia cafeaua la „Ronde” și mereu obsedat de întâlnirea lui ratată, se întoarce la hotel.

Portarul îi dă cheia și se scuză surâzând: Scuzați, băiatul a greșit azi dimineață camera. În loc să bată la numărul 6 a bătut la d-voastră, la 16.

George Feydeau, autorul dramatic era într-un restaurant. Stătea, după masă, cu țigarea în gură, cu mâinile în buzunar. O actriță (unii zic că era româncă) se apropie de el și într-un suflet debită: „Al Domnul Feydeau, ce fericită sunt; eu v'am jucat piesele peste tot, la București, la Cluj, la Viena, peste tot..., peste tot...”

Iar Feydeau fără să se miște:

„Nu face nimic... Nu sunt supărat.”

bazar

CALENDARUL CHINEZESC

Dintre toate calendarele, cel mai simpatice și amuzant prin ritmul lui lunar, e calendarul chinezesc. Celeștii își numără zilele după capriciu și fantezie: une ori anul are treisprezece luni; alte ori numai douăsprezece și anume: șapte ani, unul după altul, luna apare de treisprezece ori anual, după aceea urmează alți doisprezece ani cu câte douăsprezece luni fiecare. Între timp însă, din dragoste pentru variație, savanții cerului chinezesc acordă oamenilor galbeni câte o lună în plus la fiecare trei ani. Și de ce nu?

Chinezii puteau să-și organizeze un calendar chiar mai fantezist fără ca prin asta să schimbe întru nimic durata existenței ori vre-o cât de anodină lege a firii. Numai că, din nenorocire, în ultimul timp, un grup de comercianți din Shanghai, cari sunt sub controlul chinezesc, au început să socotească încântătorul calendar ca incomod.

Spun prozaicii, că pentru bunul mers negustoresc, unde se lucrează cu date precise și pozitive, calendarul lor nu e bun de nimic și i-au cerut modificarea.

Cererea lor a fost luată în seamă și iată cum în curând chinezii vor fi nevoiți să trăiască negustorește, după un calendar catolic.

SUCCI IARAȘ RABDA

Famosul italian Succì care s'a expus în public de 63 de ori, demonstrând că poate răbda de foame până la 30 de zile se află acum la Vichy unde este la a 64-a a lui exhibiție. El stă culcat pe o saltea într-o cutie de sticlă închisă și sigilată. Bea un litru de apă pe zi. Stă cu o mână pe stomac și alta întinsă de-a lungul trupului.

Imobilitatea lui e aproape completă. Respirația foarte slabă, deabia îi ridică pieptul.

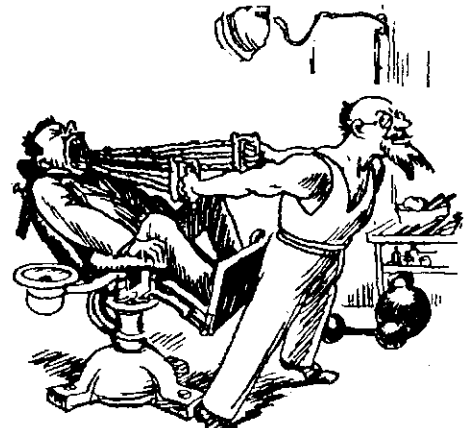
Succi speră să bată „recordul” de rezistență care până acum era de patruzeci și două de zile.

IMBLANZITORUL DE CROCODILI

Sunt cunoscute exhibițiile imblanzitorilor de șerpi cari știu, prin fluerături de incantație, să facă inofensivi pe cel mai veninos șarpe. De imblanzitori de crocodili însă nu s'a vorbit până acum. Și totuși, un reporter al italieneștii „Gazzetta del Popolo”, trimite din Africa, redacției lui, o fotografie cu un astfel de imblanzitor și explică pe larg cum omul, care e un negru din apropierea lacului Victoria Nyanza, intră în apă și chiamă cu sunete guturale și fluerături. Crocodilii vin și negrul începe o serie de demonstrații din cele mai periculoase: călărește pe ei, îi obligă să facă anumite figuri și mai la urmă se lasă purtat în gura lor... Iată ce ar face un număr senzational de circ european. Acolo însă negrii asistă la spectacol fără nici o intrare.

caricatura zilei

DENTIST SPORTIV

— Un moment! „Cum termin exercitiul nu mai e nici dintele în gură!”

LA EL ACASA

Dresorul de lei încearcă să dea afară pisica...

COPIL ASCULTATOR

— Dă-mi voe, te rog, să-mi aprind țigarea.

— Cum mă, nu ți-e rușinel. Îți aprinzi țigarea dela mine?!

— Da, că mama nu-mi dă voe să mă joc cu chibriturile.

(Life)

carti redacte în extrase

VIATA LUI DISRAËLI

André Maurois

Disraeli n'a fost nici cel mai mare ministru al Angliei și nici cel mai strălucit scriitor al ei. A fost însă cea mai elegantă siluetă a Londrei politice, literare și mondene, dela sfârșitul secolului al 18-lea.

A pornit de jos, aproape din Ghetto, și a făcut cea mai frumoasă ascensiune pe care o poate visa cineva, rămânând până la urmă moral și generos, el cel inteligent ca Talleyrand, ambițios ca ducele Cardinal de Retz și sărac ca Villon.

Benjamin Disraeli

DESCENDENȚA

Din resturile judeice gonite în 1290 din Anglia de către Eduard I, de către Filip cel frumos în 1306 din Franța și din Spania pe vremea inchiziției, s'au format multe ghetto-uri în țări ospitaliere, ca republica Venețiană sau țările de jos. Odată cu reforma și mai cu seamă odată cu înființarea bisericii anglicane, lumea ajuseană începe să fie mai îngăduitoare cu acești expulzați. Edictul semnat de Cromwel îi înapoiază în Anglia.

Și astfel în 1748 sosește la Londra un tânăr judeo-italian Israëli sau d'Israëli, devenit mai târziu Disraeli, crezând că într-o țară nouă și prosperă afacerile sale vor reuși mai ușor.

Benjamin și Sarah d'Israëli avură un singur fiu, care îngrozi această familie de vechi negustori prin curiozitatea apăsătoare a lui. Acest copil palid și timid nu se preumbla de cât cu o carte în mână, lăsând să se vadă un desgust

surprinzător pentru orice formă de acțiune. Isac d'Israëli, acest neînțelegător și nedisciplinat fiu, a fost tatăl lui Benjamin Disraeli scriitorul și omul de stat de mai târziu. Autor al unei cărți „Curiozități, ale literaturii” Isac Disraeli fu considerat în contemporaneitatea sa ca un bun scriitor. Astfel micul Ben se găsi dela început în mijlocul unei societăți pe care a dorit-o totdeauna.

Benjamin Disraeli, sau cum i se spune mai pe scurt Ben, avea o mare admirație pentru tatăl său ca scriitor. Și asemenea tatălui său își petrecea toate orele libere în voluminoasa bibliotecă a lui British Museum.

A fost foarte de tânăr trimis la școală, întâi la o oarecare Miss Roper, pe urmă la Reverendul Potticany, unde cea mai mare atenție se da „moralei și lingricii”.

Aci Ben face o descoperire care îl surprinde: el nu era de aceeași religie și rasă ca restul camarazilor săi. Pentru prima oară. Disraeli aude vorbindu-se de creștini și evrei.

Isac Disraeli prevăzând greutățile pe cari le-ar întâmpina un evreu în formarea unei cariere publice își botează fiul la biserica Saint-Andrew.

Ca orice existență celebră, Benjamin Disraeli și-a trăit adolescența în tr'un mod cu totul abstract. Când se preumbla singur, îi plăcea să-și imagineze că este Primul ministru sau comandantul armatelor. Cu toate acestea nu s'a arătat niciodată neputincios în fața realității. A stăpânit de mic viața. Singur străin printre colegii săi, le-a fost totuși adevăratul lor șef.

DOUĂZECI DE ANI

Contrar voinței sale, care îl îndruma spre literatură, Ben începu să studieze avocatura într'un birou din Frederick's Place, unde vedea zilnic defilând oameni de stat, bancheri și negustori. Scara își continua lecturile în biblioteca tatălui său. Câteodată era invitat de către patronul său, unde întâlnea femei și fete tinere. Plăcea mult. Avea ochi voalajați, un nas pur, o gură nervoasă, un ten de o extraordinară paloare.

Alteori tatăl său îl trimetea la editorul John Murray. Acolo Ben întâlnea scriitorii cunoscuți și asculta conversații cari

il dispuneau. Vedea aci pe Samuel Rogers, Tom Moore, prietenul lui Byron, sosit proaspăt din Italia unde întâlnise pe celebrul poet.

Disraeli intră acum în viață înzestrat cu o puternică ambiție, un aspect frumos și câteva principii asemenea acestora: Nimic nu este mai folositor unui om care intră în viață decât să fie puțin criticat de femei; sau: Dacă un interlocutor nu este de părerea ta, închină-te ușor și vorbește despre alt lucru.

„Cea mai considerabilă întreprindere a timpului” cum o numia el, o încearcă Ben la vârsta de douăzeci de ani, pentru ca tot la douăzeci de ani să se retragă înfrânt și plin de datorii. Anume era vorba ca împreună cu editorul Powles și scriitorul Murray să scoată un mare cotidian în genul lui Times, precum și o mare revistă literară: The Quarterly Review. Pentru aceasta era nevoie de o fațadă, de un om cunoscut, ales din lumea lorzilor, Disraeli desemnă pe Lockhart, ginerele lui sir Walter Scott, puternicul zilei. Ce are aface dacă Lockhart locuia în Scoția? Expeditivul tânăr îl va aduce la Londra.

În acest voiaj pentru Scoția, adolescentul, ale căruia tentative la vârsta lui părea absurde, găsi dovadă de mult curaj și mai cu seamă de spirit întreprinzător. Iată cum a fost primit Disraeli de către Walter Scott:

„În frumoasa sa bibliotecă, cu o duzină de foxterrieri pe genunchi și pe umeri, Scott ascultă cu simpatie explicațiile tânărului bărbat, a cărui romantică ardore îi plăcu. Lui însuși îi plăceau narcerile; aprobă proiectul, dar ceru un loc în Parlament pentru ginerele său. Era necesar ca directorul unui mare jurnal să fie un parlamentar. Benjamin promise totul.

Disraeli rămase trei săptămâni la Lockhart, luând masa aproape în fiecare seară la Scott. Această viață îi plăcea întru totul. Spre seară, Ana Scott cânta balade scoțiene, acompanându-se la harpă și bătrânul Sir Walter Scott povestea povestiri frumoase. Toată lumea era încântată de Benjamin. Tatăl scria lui Murray:

„Nimic nu este contra lui, decât tineretea sa, un defect, pe care câțiva ani de experiență îl vor corijă repede... Proiectele sale sunt vaste, însă pline de bun simț și Ben este întru totul serios când se pune la lucru”. Iar Murray scria lui Lockhart: „Am lăsat pe tânărul meu prieten Disraëli să meargă la Domnia-Voastră, convins că veți vedea îndată ceea ce vrea... Pot să spun că n'am mai întâlnit niciodată un debutant care să promită atâta. Adâncea sa cunoaștere a naturii omenești, lăturea practică a ideilor sale, m'au surprins mult la un tânăr care a trecut cu puțin al douăzecilea an al vârstei sale. Vă asigur că Disraëli este demn de toată încrederea, discreția fiind încă una din calitățile sale. Dacă marele nostru plan se realizează, sunt convins că veți găsi în el un prieten de neprețuit”.

Urmrea a fost că Disraëli se întoarce cu consimțământul lui Lockhart.

Dar câteva zile apoi un krach se produse la „Stock Exchange”, unde Disraëli deținea un important număr de acțiuni. La douăzeci de ani el se afla împovărat de datorii, pe cari o viață întreagă nu ar fi putut să le plătească. Și astfel în câteva zile el fu eliminat din combinația, pe care singur o formase.

VIVIAN GREY

Tatăl său, care ignora pe de o parte partea cea mai gravă a aventurii, datorită de șapte mii de lire, îi spuse însă că la vârsta sa este absurd de a zice că viața este o partidă pierdută. După o săptămână de repaos, de meditații și de eforturi, pentru a înțelege în ce jocut a fost rău conceput, Ben fu surprins de a încerca de odată o mare dorință de a scrie și mai precis de a scrie un roman. Această primă experiență, această luptă, această înfrângere îl tenta să o zugrăvească. Voia să creieze un erou sub al cărui nume să se explice el însuși.

Infrânt pe terenul politico-financiar trebuia să reușească pe cel literar. Mască pe care o adoptă fu destul de transparentă. Ca și el, eroul său, Vivian Grey, era fiul unui scriitor distrat, inconjurat întotdeauna de cărțile sale. Ca și el, Vivian fusese expulzat dintr-o școală. Și la fel era consumat de o arzătoare ambiție politică. Primul plan al lui Vivian Grey era următorul: „În acest moment desigur există un om de o naștere înaltă, dar a cărui inteligență nu îi ajută de a fi și un om puternic. Vivian Grey are inteligență, dar nu posedă o înaltă naștere. Când două persoane pot atât de bine să se completeze pentru ce au se unesc?” Atunci Grey se puse în căutarea seniorului puternic și stupid, pe care îl cuceră în scurt timp, flătăndu-l. Seniorul puternic și stupid se găsi în persoana marchizului de Carabas. Vivian ajunse să îl convingă pe acesta de necesitatea formării unui partid Carabas și de a deveni prim-minstru. El nu se îndoaie de succes: „câci unul din principiile domnului Vivian Grey era că totul este posibil”.

Modelând astfel în imaginație pe eroul său, nu fără lucidă severitate, Disraëli, îl făcu apoi să eșueze, victimă a intrigii și a relei-voini și îl trimise, rănit, consumat, să facă un voiaj în străinătate pentruca să uite.

Totul era adevărat, nimic nu fusese inventat. Conversațiile erau făcute după cele avute cu Walter Scott și cu Murray. Disraëli eșua în roman acolo unde eșua și în viață.

Romanul, editat de Colburu și lansat printr'un truc, avu un foarte maresucces, dar când se află cine este autorul un scandal deveni de neevitat.

Încă un roman „Tânărul Duce”, de astă dată un roman monden, stabili prestigiul literar al lui Benjamin Disraëli.

AVENTURI

Asemeni lui Vivian Grey, Ben se hotărî să-și refacă forțele printr'o călătorie. Gibraltarul fu prima etapă. În Spania îi plăcură foarte mult casele albe, perdelele verzi, Figaro în fiecare stradă și Rozina pe fiecare balcon. Vizitând Alhambra, el se așeză pe tronul Abencerrajilor cu un astfel de aer, încât bătrâna gardiană a palatului îl întrebă dacă este un descendent al Maurilor. „Acesta este palatul meu” spuse el. Și fu crezut.

De altminteri avea în el atâta farmec oriental, încât un oarecare Mehmed-Pașa îi spuse, că nu poate să fie un englez adevărat, deoarece este capabil să meargă atât de încet și legănat.

La Malta, etapa următoare i se ivi un adversar. Era un englez, James Clay, care bătea toată garnizoana la tonsy, pe prințul Pignatelli la biliard și întreaga legăție rusească la écarté. Englezul era într'adevăr întru totul remarcabil, dar de sigur se putea lupta și cu alte arme.

Pentruca să stăpânești oamenii scria Ben tatălui său, trebuie sau să-i învingi pe terenul lor, sau să nu îți seamă de ei. Clay face una, eu fac pe cealaltă și amândoi suntem deopotrivă de populari. Afecția reușește câteodată mai mult decât spiritul. Eri, cum priviam jocul rachetelor, o minge căzu la picioarele mele. Am luat-o de jos și remarcând un ofițer foarte respectabil, l-am rugat într'un mod cu totul umilit de a face să parvie mîngea jucătorilor, deoarece eu n'am aruncat în toată viața mea o minge. Acest incident este acum subiectul oricăror conversații”.

Apoi „blestematul de evreu mic și lăudăros” începu să facă un turneu de vizită, îmbrăcat în vestă andaluză brodată, pantalonii albi și centură în toate culorile. Jumătate din populația insulei îl urmări pas cu pas, astfel încât toate afacerile fură paralizate în timpul întregii zile. Îndrăzni să se prezinte în această ținută chiar Governorului, om distant și rece, care totuși izbueni în răs și îl primi cu afecțiune. Englezii cei mai gravi iubesc extravaganța prin teama de urât, de plictiseală, atât de puternică la ei.

Disraëli părăsi Malta îmbrăcat ca pirat grec. Purta o cămășe roșie, butoni de argint mari ca doi shillingi, centură încărcată cu pistoale și pumnale, caschetă roșie, pantofi roșii, largi pantalonii albaștri încărcăți de borderii. Nouă cucerire: faimosul James Clay îl întovărășea. Luanu cu ei, ca valet, pe un oarecare Tita, fost gondolier al lordului Byron, admirabil venețian, care înjunghiasc doi sau trei bărbați și ademenea câteva fete frumoase în contul poetului.

Ierusalim, patria lui Crist, la care Disraëli îi plăcea să se gândească întotmai

ca la un tânăr prinț ebreu. Aci află Ben despre istoria unui tânăr evreu David Alroy, un prinț al captivității, care voise să-și scape poporul de jugul turcesc. Un destin asemănător îl atrase pe Disraëli spre acest Alroy, a cărui istorie începu să o conceapă sub forma unui roman.

CUCERIREA LONDREI

Pentruca un atac direct era imposibil la acea epocă, Disraëli își schimbă tactica. Avea să pozeze. Dandysmul este la Londra și acum un mijloc de neprețuit pentru izbânda acțiunilor tale.

Multe femei din lumea mare cerură să le fie prezentat autorul lui „Vivian Grey” și „Tânărul Duce”. Într'o ținută scilpitoare, folosindu-se totodată de frumusețea sa fizică și talentul său de causcător Disraëli, începe să frecventeze saloanele înalte, al căror răsăfățat avea în curând să devină. Lady Cork spunea că nu există serată reușită fără prezența lui.

Dar anii își urmau cursul lor; Disraëli avea treizeci și doi de ani — bătrânețea unui paj.

Marca lui pasiune, rămăsese tot politica și candidat de patru ori la alegeri ca independent căzu. Apoi cele patru candidaturi, o amantă cheluitoare și un dandysm costisitor îi triplară datoriile.

Femeile aveau însă să-i deschidă calea. La carolina Norton, cunoscu pe lordul Melbourne marele ministru whig, care fu sedus de ideile originale și de elocvența îndrăznească a tânărului.

Mulțumită unei polemici cu O'Connell și unei cărți „Apărarea constituției engleze, sub forma unei scrisori către un nobil lord”, Disraëli își mări popularitatea. Intrat în partidul conservator și susținut de grația atâtor „lady”, Disraëli fu ales alături de Wyndham Lewis membru al Parlamentului.

LEADER

Dela deschiderea Parlamentului cincisprezece zile, rămase doar un spectator al dezbaterilor. Ar fi avut o mare poftă să vorbească, însă era cu totul intimidat. Se vedea inconjurat numai de oameni iluștri. Lordul Melbourne, cu ajutorul Irlandei, conserva puterea. În fața lui Ben, pe banca Miniștrilor, și în fața urnei de votat, era leader-ul whig lord John Russell, mic de tot în redingota sa neagră, cu fața pe jumătate ascunsă sub o pălărie cu boruri, cu aerul dezolat, lordul John care, simbol perfect al partidului său, avansa ideile cele mai îndrăznețe în cel mai arhaic stil și pronunța „democrație” cu o voce de aristocrat. Lângă Lordul John era Lordul Palmerston, Ministrul Afacerilor Străine, cu favoriți mari vopsiți, Palmerston despre care Granville spunea: „Are aerul unui crupier bătrân din Bade, în pensie”, și pe care whig-ii îl socoteau ca vulgar pentrucă el nu avea „acest ceremonios respect pentru Coroană, pe care whig-ii l-au arătat întotdeauna, chiar când detronau Regii”. Aproape de el, desfăcându-se din masa masivă care separa miniștrii de opoziție, Disraëli vedea silueta impozantă a lui Sir Robert Peel, leader-ul conservator, cu nasul fin și gura spirituală. Lângă intrare, între radicali, era prietenul său Bulwer; în

mijlocul trupei irlandeze, teribilul său dușman O'Connell.

Ceeace îl tulbura era acest amestec de costume maiestose și neglijența tinutei. Se auzia foarte prost. Se flecărea în timpul discursurilor; deputații intrau și eșiau fără încetare. Toate aceste mici detalii nelinișteau pe acest neofit, care demult le observase din afară. Era sigur că în ziua când va lua cuvântul să nu comită nici o greșală, de a se adresa singurului „Speaker”, urmând ficțiunea admisă în acest loc, de a numi pe orice avocat deputat „onorabilul și savantul gentleman”, pe Sir Robert Peel „prea onorabilul Baronet”, pe Lordul John „nobilul Lord opus”. Deja frazele sale numai gândite, erau turnate în tiparul parlamentar. Dacă va deveni ministru, cum va ști el să lovească cu pumnul în această urnă de votat și la sfârșitul unui discurs acclamat să cadă neglijent pe banca ministerială, trecându-și pe buzele sale o batistă de mătase fină.

Și iată acum debutul său: „Irlandezi și conservatori priviți cu curiozitate pe noul orator care se pregătea în fața lor; mulți dintre ei auziră spunându-se despre el că ar fi un șarlatan, fost radical devenit conservator, „compunător” de romane, orator pompos; se știa că avusesse cu O'Connell o ceartă violentă și un partid întreg de prieteni numeroși s'au grupat în jurul acestuia de îndată ce Disraeli s'a ridicat. Gentilomii câmpeneni examinau cu grije această față, atât de puțin engleză. Bucelele și costumul îi agasa. Disraeli purta o haină verde, o vestă albă acoperită cu lanțuri de aur („Pentru ce atâtea lanțuri, Dizzy, îi spunea Bulwer, te pregătești să fii Lord Primar, sau ce?”), o cravată mare neagră, care sublinia paloarea tenului său. Era foarte emoționat. Era un moment grav — juca o mare partidă. Trebuia să arate liberalilor ce om pierduseră în el, conservatorilor că un viitor șef era printre ei, lui O'Connell că ziua expiației a sosit.

Vocea lui Disraeli, puțin forțată răsună. Dar spectatorii erau pregătiți pentru o atitudine agresivă.

Râsete, zgomote și exclamații „la chestiune” întrerupeau pe orator. Disraeli nu cita cifre și date. Nu speria vorbind de d'alții necunoscuți de nimeni dintre cei prezenți. Tot ce a încercat a fost să clarifice o chestiune.

Desigur acesta nu a fost un eșec, decât formal. Disraeli reușise să-și pună calitățile în cel mai terțit unghi de perspectivă, căci imediat după acest debut, privirile lui Sir Robert Peel se îndreptară spre el. În curând Disraeli devine favoritul adunării.

Dar cu toate serviciile aduse partidului, protecționistul Disraeli avea să mai suferă de pe urma relei voinți.

„Masca dandy-ului smulsă, descoperirea un magician puternic dar nefast” cam asifel era considerat Disraeli, mai cu seamă la curte, unde Regina Victoria și Prințul Albert arătau o dovedită agresiune față de el. Criza de guvern, lasă să se întrevadă posibilitatea chemării la palat a lui Robert Peel. Dar amicii lui Peel, Gladstone și Graham, întreaga elită a partidului urau pe acest parvenit și jurară să nu se unească niciodată cu el.

Și stfel Disraeli fu sacrificat: t numele său nu figura pe lista noului cabinet.

De aci a urmat ruptura. Noua opoziție era condusă de un comitet de trei: Granby, Herries, Disraeli. „Sicys, Roger Ducos și Napoleon Bonaparte”, spuse un fost ministru, auzind noutatea.

Trei săptămâni apoi, ceilalți doi nu mai prezintau nici o importanță și Disraeli apără în ochii tuturor, ca leader-ul oficial al opoziției; Lordul Mellbourne, care trăia încă, își aduse atunci aminte de un tânăr palid și buclat care îi răspunsese la Carolina Norton: „Vreau să fiu Primul ministru”.

„Pe Dumnezeu, spuse el, băiatul o va face”.

MARY-ANN

Omul luptelor, dacă nu se simțea oboșit, simțea cel puțin nevoia unei reconfortări, îi trebuia liniștea unui menaj. Corespunzător situației sale, Disraeli putea să aspire la una dintre cele mai strălucite partide de căsătorie. Totuși, în ziua de 28 August 1839 el se căsătorii cu văduva fostului său coleg politic Wyndham Lewis.

În noul menaj, Mary Ann, nu aducea decât o rentă de 3.000 de lire și apusul unei frumoase vestite alătădă, — avea ea doisprezece ni mai mult decât Ben. Se vorbea chiar de multe defecte, neîngăduite unei femei mondene. Din scrisorile rămase, se constată totuși că această căsătorie a fost cauzată de firea bună a Mary Ann-ei și mai cu seamă de iubirea intensă față de ea a „scumpului Dizzi”.

Mai târziu, când Mary-Ann trecuse peste vârsta de șasezeci de ani, Ben, se purta încă întocmai ca un îndrăgostit.

Iată un portret sipiritual al lui Disraeli, desenat de către Mary-Ann, atunci când în întimitatea cuplului lor a putut să-l cunoască și să-l înțeleagă mai bine:

Foarte calm,
Maniere grave și mai mult decât triste.
Niciodată iritabil.
De o tristețe adâncă.
Arzător în dragoste rece în prietenie.
Foarte răbdător.
Foarte munc-tor.
Foarte generos.
Spune adesea ceea ce nu gândește.
Imposibil să ghicești dacă iubește sau nu. Nu își arată sentimentele sale.
Mulțumit de el însuși.
Lipsit de egoism.
Orice nimic îl amuză.
Este un geniu.
Se poate conta pe el până la un anumit punct.

Tot sufletul său este consacrat politicii și ambiției.

LORD BEACONSFIELD

Tactul și voința sa au înlăturat de acum orice obstacol. Devenit ministru de finanțe în guvernul lordului Derby și favorizat de nenumăratele crize politice, Disraeli avea să-și realizeze toată ambiția.

Curba carierei sale se poate desemna cu spicuirii din presa contemporană:

„Punch, publica în 1859 un desen re-

prezentând un leu adormit, pe care Bright, Disraeli și Russell se forțau să-l desptepte, picându-l cu puncte de fier roșu. Pe fiecare bară de fier era cuvântul „Reformă”.

Și după ce îndemânarea lui a făcut ca toate legile reformatorii să fie votate de un parlament ostil:

„Un nou personagiu se forma în spiritul public. Punch publica un desen: Disraeli în triumf. Era un incus sfinx de piatră a cărui față era cea a lui Ben, tras spre templul Reformei de către o mulțime de sclavi goi, între cari și Gladstone, și pe cari îi biciuia Derby”.

În Februarie 1868 este chemat pentru prima oară ca ministru president.

Regina, căreia el îi va ocorda titlul de împărăteasă a Indiilor, îi arată toată încrederea.

Succesele și abilitatea sa îi asigură un loc în camera lorzilor — lord Beaconsfield, senior și baron de Hughenden.

Și din nou Punch reprezintă Britania condusă de un ghid cu aspect disraelian spre malul unui torent, în fundul căruia se citea mare: Război.

Congresul dela Berlin i-a fost o nouă împrejurare favorabilă pentru desfășurarea posibilităților sale politice. Din înclăștarea răsăriteană, Disraeli a adus Angliei, Ciprul. De acum creditul guvernelor sale și-l ia din șeșe în șeșe ani.

OMAGIUL REGILOR

O mare prietenie se naște între regină și ministrul său, Ben, rămas văduv pentru a doua oară, evocă figura Mary-Ann-ei, iar regina pe cea a prințului Albert.

Petrecându-și sărbătorile și vacanțele la Hughenden nu uită să-și ta cu el câte un clasic favorit: Horațiu, Theocrit, Virgiliu.

Spiritul și mobilitatea specifică lui nu îl părăsesc nici în aceste zile de trist crepuscul. Imediat ce se simțea mai bine își părăsea moșia și ieșea în lume.

Încânta iarăș prin tonul său melancolic cu care își repeta vechile sale epigrame și prin grația puțin trecută a politeței sale. Dinamismul frazelor sale era tot așa de celebru, cum era și explozia lor în tinerețe. Unei femei tinere care i-a întins un braț gol, i-a murmurat simplu: Canova.

Consumase însă într'o singură viață energia atâtor existente, Trupul său avea aspectul unei mumii.

Inconjurat de toate agrementele posibile unei asemenea cariere, i se întâmplă totuși să moară la 15 Aprilie 1881.

Funerarii naționale i-a făcut rivalul său politic de totdeauna Gladstone (care a fost imediat chemat la guvern). Dar pe una din zoroanele mortuare se putea citi scrisul reginei: „Florile sale favorite” și „Mărturie a unei afecții adevărate, respect și prietenie”.

Iar lângă profilul de marmoră a lordului Beaconsfield:

Scumpei și onoratei memorii a contelui Benjamin de Beauconsfield, acest monument este dedicat de către recunoscătoarea sa suverană și prietenă Victoria R. I.

Regii iubesc pe cei ce spun adevărul.